

Maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelma – Make-ohjelma

Helsinki

Loppuraportti

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Helsinki

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala,
projektipäällikkö Matleena Sierla ja Make-projektiimi

Kannen kuva

Maija Astikainen

Taitto

Pii & Waak

Sisällys

Kielitietoinen toimintakulttuuri vaatii tekoja	4
Tavoitteet ja tulokset.....	4
Kielitietoisuuden toteuttamiselle pysyvät rakenteet.....	5
Kielitietoinen samanaikaisopetus peruskouluissa	7
Ammattiopettajan ja S2-opettajan työparityö	8
Kotivanhempien kielikoulutus ja vertaisryhmäohjaus	9
Henkilöstön osaaminen parani kielitietoisuudessa ja rasismien tunnistamisessa ..	9
Kielitietoisuus on koko työyhteisön asia	11
Ensiaskelia antirasistisen työotteen käyttöön	12
Monikielinen ohjaus parantaa oppijoiden yhteenkuuluvuutta	14
Kotoutumisen tuen käsikirja – sujuva alku perheille ja henkilöstölle.....	14
Ruotsinkielinen kotoutumispolku	15
Neuvonnan kokeiluilla sujuvammin palvelujen piiriin.....	16
Monikanavaisen neuvonnan kokeilut	16
Neuvontatyökalu ohjaaville tahoille toisella asteella.....	17
Monikielinen ohjaaja-malli	18
Monikielinen viestintä ja oppimispolut Helsingissä tapahtuma	20
Opinto-ohjaajat koulutussiirtymien varmistajina.....	21
Oppimisen tukea järjestökumppanien tuella	21
Turvallinen oppimisyhteisö kaikille	22
Tiedonvaihto oppimista haittaavista tekijöistä	22
Rasismiin puuttuminen luo turvallisen oppimisyhteisön kaikille	23
Työn ja koulutuksen piiriin pääsy	25
Osaamisen tunnistamisesta selkoa tutkintovaatimuksiin	25
Stadin osaamiskeskus työllisyyden nopeuttajana	26
Uralle pääsyn tuki	27
Oppisopimustoiminnan tehostaminen.....	27
Ulkomaalaistaustaisten varhaiskasvatuksen opettajien pätevytyminen	27
Työkielen opetuksesta apua kielenkäyttötilanteisiin.....	29
Rekrytointiprosessiin sujuvuutta	29
Ohjelman seuranta ja vaikuttavuus	30
Jatkosuositukset ja opitut asiat	33
Materiaalit.....	34
Lisätiedot.....	34
Koonti ilmiöiden tilanteesta mittareiden valossa.....	35

Kielitietoinen toimintakulttuuri vaatii tekoja

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toteutti Maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelmaa (Make-ohjelma) vuosina 2018–2021. Työ oli osa Helsingin kaupunkistrategiaa ja kotouttamisohjelmaa.

Make-ohjelma syntyi tarpeesta vastata tulevaisuuden muutoksiin, luoda uusia kotoutumista tukevia hyviä käytänteitä sekä vakiinnuttaa toimivia asioita. Ohjelma ulottui varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Toimenpiteiden sisältö ideoitiin yhdessä oppijoiden, opettajien, johdon, asiantuntijoiden, järjestöjen ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Osallistujia työn suunnitteluun ja toteutukseen oli reilut 400 henkilöä.

Tulevaisuuden muutokset

- vieraskielisten lasten ja perheiden määrä kasvaa joka neljänestä joka kolmanteen
- kasvatuksen ja koulutuksen palveluilla on merkittävä rooli kotoutumisen onnistumisessa
- toinen sukupolvi kasvaa työ- ja koulutusikään
- hyvinvointi polarisoituu ja yhdistyy heikompiin oppimistuloksiin.

Kehittämistarpeet

- toimialalle tarvittiin tavoitteet, toimenpiteet, mittarit ja rakenteet kotoutumista tukevalle työlle
- vieraskielisten lasten määrän lisäys vaati kohdennettuja toimia läpi opinpolun
- kotoutumistoiminta ei olisi yksittäisten työntekijöiden vastuulla
- työyhteisöjen osaaminen kielitietoisuudessa ja rasismien tunnistamisessa lisääntyisi.

Tavoitteet ja tulokset

Ohjelman teemoja olivat oppimisen edellytykset ja tuki, ohjaus ja neuvonta sekä henkilöstön osaamisen kehittäminen ja rekrytointi. Päättävöitteena oli taata kaikille helsinkiläisille yhdenvertaiset mahdollisuudet kasvatukseen, koulutukseen, työelämään ja yhteiskuntaelämään.

Aluksi ohjelmassa oli 28 toimenpidettä, jotka yhdistettiin 18 projektiksi. Toteutuksesta vastasivat projektipäällikkö yhdessä pysyvän henkilöstön ja projektityöntekijöiden tiimien, esihenkilöiden ja työntekijöiden kanssa. Yhteistyötä tehtiin myös järjestöjen, vieraskielisten perheiden ja oppijoiden kanssa. Ohjelmaa rahoittivat Helsingin kaupunki, opetus- ja kulttuuriministeriö ja opetushallitus osana Kotona Helsingissä 1 ja 2 –hankkeita.

Tavoitteet

- S2-opetus ja valmistava opetus on laadukasta ja oppimisympäristöt ovat kielitietoisia
- huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö tukee oppimista ja kotoutumista
- ohjaus, neuvonta ja viestintä on selkeää sekä monikielistä
- syrjintään ja rasismiin puututaan ja oppijoiden kokemukset niistä vähentyvät
- puolet toimialan henkilöstöstä saa valmiuksia kielitietoisuuden soveltamiseen, ulkomailta hankitun osaamisen tunnistamiseen sekä rasismien puuttamiseen

- ulkomaalaistaustaisten uralla etenemistä tuetaan ja osuus henkilöstöstä lähenee väestöosuutta
- oppimispolut johtavat tutkintoihin ja työelämään.

Päätulokset

Loimme kotoutumista tukevat rakenteet ja toimintamallit

- kotoutumisen tuen malli päiväkoteihin ja peruskouluihin sekä ruotsinkieliseen palvelukokonaisuuteen
- pysyvät opettajien verkostot S2-opetuksessa, valmistavassa opetuksessa ja oman äidinkielen opetuksessa
- kotivanhempien kielikoulutus ja vertaisryhmätoiminta pysyvän rahoituksen ja toiminnan osaksi.

Vahvistimme kielitietoisia opetuksen käytänteitä ja teimme niistä yhtenäisempiä

- S2-oppimäärän valinnan systematisointi opettajille ja huoltajille
- kielitaidon ja oppimisen valmiuksien kartoittaminen ja seuranta yhtenäisellä tavalla
- kielitietoinen samanaikaisopetus lisäsi kielitietoista yhdessä opettamista sekä paransi oppimisen edellytyksiä.

Paransimme henkilöstön osaamista ja madalsimme rekrytointikynnystä

- kielitietoisuudesta, ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamisesta ja rasismiin puuttumisesta 15 530 koulutuskertaa työpajojen, menetelmäkoulutusten, opettajaverkostojen ja virtuaaliohjauksen avulla
- anonyymin rekrytointin kokeilusta kolmannes kasvatuksen ja koulutuksen toimialan nimikkeitä
- oppisopimuksen määrällinen vuositavoite saavutettiin
- ammatissa tarvittava työkielen koulutus paransi työssä tarvittavan kielen käytön varmuutta, loi vertaissuhteita ja monipuolisti työssä tarvittavaa suomen kielen osaamista.

Laajensimme monikielistä ohjausta ja saimme aikaan vaikuttavia tuloksia oppijoiden, huoltajien ja henkilökunnan työhön

- monikielinen ohjaus lisäsi huoltajien tietoa kasvatus- ja koulutusjärjestelmästä ja heidän mahdollisuuksiaan tukea lapsiaan koulunkäynnissä
- oppijat kiinnittyivät paremmin varhaiskasvatukseen, koulun ja oppilaitosten toimintaan
- konflikti- ja ristiriitatilanteet vähenivät
- henkilökunta sai uusia työtapoja omaan työhönsä
- monikanavaisen palveluneuvonnan kokeilut tavoittivat asiakkaita laajasti koronapandemias-ta huolimatta ja osoittivat tarpeen uudistaa toimialan neuvontatoimintaa.

Kielitietoisuuden toteuttamiselle pysyvät rakenteet

Lähtötilanne

Oli tarpeen luoda verkostot oppiaineiden opettajille, jotta he voisivat paremmin jakaa osaamistaan, saada menetelmiä kielitietoisille opetuskäytänteille sekä yhtenäisempiä välineitä kielitaidon ja osaamisen kartoittamiselle. S2-oppimäärän valinnan prosessi ei ollut kaikilta osin selkeä opettajien ja huoltajien näkökulmasta. Kielitaidon ja osaamisen kartoittamisen toimintatavat vaihtelivat.

Tavoitteet

- suomi tai ruotsi toisena kielenä (S2) ja perusopetukseen valmistava opetus on laadukasta
- oppimisympäristöt ja oppimateriaalit ovat kielitietoisia

Toimenpiteet

- luodaan keskitetty arviointimalli S2-opetuksen kohdentamiseksi
- kehitetään S2-, valmistavan ja oman äidinkielen opetuksen pedagogiikkaa ja työkaluja kieltenopetuksen tukemiseksi
- kaikkien palvelukokonaisuuksien S2-opettajat kokoontuvat säännöllisesti yhteiskehittämisen äärelle, joka mahdollistaa hyvien käytäntöjen jakamisen ja vertaisoppimisen
- järjestetään kielitietoisen opetuksen kehittämispäivät vuosittain
- pedagogista ja kielitietoista osaamista jaetaan digitaalisesti materiaalipankissa
- työpaikoilla tapahtuvan oppimisen tueksi kehitetään uusia suomen kielen oppimistapoja.

Tulokset

- kielitietoisuuden käytänteet ovat vakiintuneet perustoimintaan, ovat aiempaa asiakaslähtöisempiä ja yhteistyötä tehdään koko opinpolun kattavasti
- perusopetukseen on luotu pysyvät opettajaverkostot S2-, valmistavan- ja oman äidinkielen opettajille ja lukioissa toimii pysyvä S2-verkosto
- verkostoissa on kehitetty kielitietoisen opetuksen käytänteitä, lisätty arviointiosaamista ja tuotettu tukimateriaaleja
- S2-kehittämispäivät ovat vakiintuneet vuosittaiseksi perusopetuksessa
- perusopetukseen valmistavan opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen toimintaohjeet on päivitetty
- perusopetukseen on vakioidut mallit S2-opetukselle ja kielitietoiselle opetukselle sekä kielitaidon kartoitukselle ja arvioinnille, ja ne on otettu käyttöön
- perusopetukseen on luotu monikielinen S2-oppimäärän valinnan esite huoltajille ja käsikirja opettajille
- varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on otettu käyttöön Kielipeda-väline kielitietoisen toiminnan kehittämiseen ja lapsen suomen kielen taidon kehittymisen seurantaan
- ota koppi –sivusto ja käsikirja on päivitetty
- kieli- ja oppimisvalmiuksien ja osaamisen kartoittamisen malli esi- ja perusopetusikäisille valmistavan opetuksen oppijoille valmistui
- stadin ammatti- ja aikuisopistossa on kehitetty kielitietoista ammatillista opetusta
- opehuone.fi-sivustolle perustettiin ”Kieli- ja kulttuuritietoinen opetus” –osio.

Lisätietoa toimialan internetissä julkaistusta uutisesta:

[Opettajille konkreettisia välineitä kielitietoisuuden soveltamiseen](#)

Miten S2-oppimäärän valinta määräytyy perusopetuksessa

*”Huoltajilla ei aina ole tarpeeksi tietoa siitä, mitä tarkoittaa suomen opiskeleminen toisena kielenä. Joskus S2-opetuksesta herää erilaisia kysymyksiä ja jopa huolta. Keskusteluissa nousee esille oppilaalle sopivan oppimäärän kriteerit, S2-opetuksen järjestämisen periaatteet sekä kielitaidon kehittyminen”, pedagoginen asiantuntija **Leeni Siikaniemi** sanoo.*

S2-esite tarjoaa huoltajille tietoa

- mitä suomi toisena kielenä -opetus tarkoittaa
- miten S2-opetusta järjestetään
- miten huoltajat voivat tukea lastensa kielten kehittymistä.

Esite on käännetty 16 kielelle ja se kannattaa ottaa käyttöön huoltajatapaamisissa, arviointikeskustelussa tai siirtopalaverissa sekä aina, kun kysymyksiä herää.

Lisätietoa intranetissä julkaistuista uutisista:

[Esite S2-opetuksesta tilattavissa 16 kielellä huoltajille \(suomeksi\)](#)

[Guide för vårdnadshavare om S2-undervisning kan beställas till skolorna \(ruotsiksi\)](#)

Kielitietoinen samanaikaisopetus peruskouluissa

Lähtötilanne

Ideana on, että monet kielet nähdään tärkeänä oppimista tukevana tekijänä ja kaikkien kielten käyttö oppimisessa sallitaan. Oman äidinkielen hyödyntäminen oppimisessa lisää tutkitusti myös toisen kielen hallintaa ja tunnetta oppijan pystyvyydestä. Kielten käyttäminen opetustilanteissa tukee koko luokan myönteisiä asenteita monikielisyteen.

Perusopetuksessa käynnistettiin vuonna 2019 kielitietoisin samanaikaisopetuksen pilotti. Pilotissa S2-opettajat, oman äidinkielen opettajat ja luokan-/aineenopettajat opettivat yhdessä ja kehittivät kielitietoisin ja monikielisen opetuksen käytänteitä. Opetusta toteutettiin suomen ohella somaliksi, arabiaksi ja venäjäksi sekä aktivoitiin useiden muiden kielten käyttöä. Vuosina 2019-2020 mukana oli 9 peruskoulua ja 15 opettajaa. Vuodesta 2021 lähtien toiminta koskee 26 koulua, joissa vähintään 30 prosenttia oppilaista opiskelee S2-oppimäärää.

Tavoite

- Kokeilla samanaikaisopetusta ja luoda pohjaa kielitietoisin samanaikaisopetuksen mallille

Tulokset

Opettajat

- pystyivät paremmin jakamaan kielitietoisen samanaikaisopetuksen käytänteitä ja toteuttamaan yhteisesti opetusta
- kehittivät ja toteuttivat yhdessä kielitietoisia ja monikielisyyttä hyödyntäviä työtapoja ja tunnistivat sen hyödyt oppilailleen.

Oppijat

- oppijoiden monikielinen itsetunto vahvistui
- rohkeus käyttää omaa kieltä parani
- koko luokalla oli myönteisemmät asenteet kielitietoisuuteen ja eri kielten luontevaan käyttöön
- eri kielten joustava käyttö oppimisen tukena aktivoitui
- vanhemmat kävivät oppilaiden kanssa käsitteitä läpi omalla kielellä kotona.

Lisätietoa intranetissä julkaistusta uutisesta:

”Oppilas pääsee loistamaan, itsetunto vahvistuu” – tällaista on kielitietoinen samanaikaisopetus.

Ammattiopettajan ja S2-opettajan työparityö

Lähtötilanne

Ammatillisten opettajien ja S2-opettajien työparitoimintaa haluttiin kehittää, jotta S2-opetusta voidaan kohdentaa paremmin työpaikalla tapahtuvan oppimisen tueksi ja monipuolisia kielenkäytön tilanteita tukevaksi. Työpaikalla tapahtuvaa suomen kielen oppimista kokeiltiin Stadin ammatti- ja aikuisopistossa auto-alalla ja puhtaanapito- ja kiinteistöalalla vuonna 2019. Kullakin alalla kehittämistyötä teki suomen kielen opettaja ja ammatillinen opettaja yhteistyössä ja työparina. Tarpeena oli myös laajentaa mallia muille aloille.

Tavoitteet

- Kehittää työpaikoilla tapahtuvan oppimisen tueksi uusia suomen kielen oppimistapoja yhdessä asiakkaiden kanssa

Tulokset

- S2-opettaja on jalkautunut puhdistuspalvelualalla työpaikalle, havainnoinut työpaikan ja ammattialan kieltä
- luotu selkokielliset tutkintovaatimukset opiskelijoille, ammattiopettajille ja perehdyttävälle työpaikkaohjaajille
- luotu selkokiellinen ammatillinen sanasto laitoshuoltajille
- työpaikkaohjaajien, suomen kielen opettajien ja ammattiopettajien yhteistyö lisääntyi pilotin vuoksi
- kokeilua voidaan laajentaa tarvittaessa muillekin aloille tulevaisuudessa.

Kotivanhempien kielikoulutus ja vertaisryhmäohjaus

Lähtötilanne

Helsingin työväenopisto ja Arbis toteuttavat KOTIVA-koulutusta kotona lasta hoitaville vanhemmille. Kielikoulutus yhdistää suomen tai ruotsin kielen koulutuksen, kotoutumista tukevan sisällön sekä ura- ja yhteiskuntaohjauksen. Koulutuksen aikana järjestetään lastenhoito. Toimintaa toteutetaan 12 leikkipuistossa ja pisteessä ympäri Helsinkiä.

Kotivanhempien kielikoulutusta ja somalin- ja arabiankielistä vertaisryhmäohjausta on järjestetty Helsingissä jo usean vuoden ajan. Toimintaa on rahoitettu erillisrahoituksilla, joten toiminnan pitkäjänteisyyden vuoksi tarve pysyväälle toiminnalle ja omalle rahoitukselle nähtiin välttämättömäksi.

Tavoite

- vakiinnuttaa kotivanhempien suomen ja ruotsin kielen kurssit, ohjaus ja vertaisryhmät osaksi perustoimintaa

Tulokset

- KOTIVA-toiminnalle saatiin neuvoteltua pysyvä rahoitus osaksi toimialan talousarviota
- koulutuksesta sekä vertaisryhmäohjauksesta tuli vakiintunut toimintamuoto
- opetus- ja kulttuuriministeriöltä saatiin lisärahoitusta toiminnan kehittämiseen sekä kahden lisäryhmän perustamiseen
- KOTIVA-toiminta on mukana Vanhemmat mukaan -toiminnan kehittämisessä.

Lisätietoa internetissä julkaistusta uutisesta:

[Kotiva-kurssit auttavat vieraskielisiä kotivanhempia kotoutumisprosessin alkuun](#)

Henkilöstön osaaminen parani kielitietoisuudessa ja rasismien tunnistamisessa

Lähtötilanne

Kielitietoisuus ja rasismiin puuttuminen ovat tärkeitä toimintaa ohjaavia periaatteita opetus-suunnitelmissa. Rasismia koetaan ja sitä esiintyy varhaiskasvatuksesta alkaen läpi opinpolun. Kokemukset vaikuttavat lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiin, hyvinvointiin sekä kiinnittymiseen päiväkotiin ja kouluun. Oppijoiden rasismikokemukset jäivät usein piiloon eikä niitä aina tunnisteta.

Jotta kielitietoisuutta voidaan kehittää työyhteisössä laajasti tai rasismiin puuttua, tulee riittävän ison osan henkilöstöä ymmärtää perusasiat ilmiöistä. Tämän vuoksi käynnistettiin velvoittava koulutusohjelma koko henkilöstölle.

Tavoitteet

- kouluttaa puolet toimialan henkilöstöstä vuoden 2021 loppuun mennessä
- lisätä henkilöstön taitoa soveltaa pedagogista kielitietoisuutta, tunnistaa ja tunnustaa ulkoilla hankittua osaamista sekä tunnistaa rasismi ja puuttua siihen

Tulokset

- kielitietoisuus- ja antirasismikoulutuksiin osallistumiskertoja oli yhteensä 15 006 kertaa vuosina 2018-2021
- henkilöstön osaaminen on kasvanut sekä osallistujamäärien että laadullisen palautteen perusteella
- toimintakulttuurin muutokselle on luotu hyvä pohja kielitietoisen pedagogiikan ja antirasistisen työtteen soveltamisessa.

Koulutuksiin osallistuneiden yhteismäärä 2018-2021

Lähde: Helvin käyttäjädata sekä Onni-koulutuskalenteri

Kielitietoisuus on koko työyhteisön asia

Määrällisen tavoitteen saavuttamiseksi luotiin kielitietoisuuden Helvi, joka on virtuaalinen työpaja. Paja räätälöitiin eri koulutusasteiden tarpeisiin. Ruotsinkieliselle palvelukokonaisuudelle luotiin oma työpaja.

Tavoite

- lisätä henkilöstön ymmärrystä siitä, mitä kielitietoisuudella tarkoitetaan ja mikä merkitys kielitietoisella toimintakulttuurilla omassa työyhteisössä on.

Tulokset

- kielitietoisuuskoulutuksia on järjestetty monipuolisesti osana opettajaverkostoja, kehittämispäiviä, kielitietoisuuden opetuksen kehittämispäiviä ja johdon foorumeita
- teemasta on tullut pysyvä osa täydennyskoulutustarjontaa toimialalla
- kielitietoisuuden koulutuskertoja oli yhteensä 10 126 vuosien 2018-2021 aikana
- kielitietoisuuden Helviin osallistuneita oli yhteensä 6837 henkilöä
- Helvin palautteen mukaan aihe on ollut ensikertaa käsittelyssä koko työyhteisön tasolla ja koulutus antoi hyvän mahdollisuuden kerrata jo opittua
- koulutuksen jälkeen on helpompi kiinnittää enemmän huomiota arjessa kielitietoiseen toimintaan, opiskelijoiden kielitaustaan, selkeään viestintään, käsitteiden ja kieliopin selventämiseen ja lasten monien kieliresurssien huomiointiin
- kokonaisarvosana oli 3,5 (asteikko 1-5).
- Stadin ammatti- ja aikuisopistossa vertaisoppiminen ja kokemusten vaihto kielitietoisuudesta lisääntyi koko henkilöstön osalta kampuskohtaisten koulutusten ja Pedabooster-koulutuksen avulla.

Kielitietoisuuden helvin osallistujat 2020-2021

Palvelu	2020	2021	Yhteensä
Varhaiskasvatus	1315	737	2052
Perusopetus	1725	2005	3730
Lukio ja työväenopisto	551	103	654
Ruotsinkielinen palvelu	17	335	352
Stadin AO	29	20	
Kaikki yhteensä	3637	3200	6837

Lähde: Helvin käyttäjädata ajalla 1.1.2020–31.12. 2021, Kaupunginkanslia.

Henkilöstön palaute kielitietoisuuden helvistä

	Keskeiset oppimani asiat	Olisin oppinut enemmän jos
Varhaiskasvatus ja esiopetus (n=254)	<ul style="list-style-type: none">• Kukaan ei ole kielitaidoton• Kielitietoisuuden merkitys• Eri kielten huomioiminen arjessa	<ul style="list-style-type: none">• Koulutuksen sisältö olisi ollut laajempi• Käytännön esimerkkejä enemmän
Perusopetus (n=270)	<ul style="list-style-type: none">• Käsite kielitietoisuus• Hyvää kertausta tuttuun aiheeseen• Kielitietoisuuden lisääminen ja huomiointi	<ul style="list-style-type: none">• Osallistumiseen olisi ollut enemmän aikaa• Aihe ei olisi ollut jo valmiiksi niin tuttu
Lukio (n=89)	<ul style="list-style-type: none">• Kielen tietoinen huomiointi oppitunneilla• Sisältö oli hyvin tuttua• Käsitteiden avaaminen ja havainnollistamisen merkitys	<ul style="list-style-type: none">• Olisi tarjottu enemmän keinoja opetuksen parantamiseen kielen näkökulmasta.

Lähde: Helvin käyttäjätiedot ajalla 1.1.2020–31.12. 2021, Kaupunginkanslia.

Ensiaskelia antirasistisen työotteen käyttöön

Antirasismityöpajoja toteutettiin kaikissa palvelukokonaisuuksissa ja ne sisällytettiin työyhteisön kehittämistyön osaksi. Kaikille asteille luotiin työkirjat aiheen jatkokäsittelyyn. Toteutuksesta vastasi Rauhankasvatusinstituutti ry.

Tavoitteet

- lisätä henkilöstön valmiuksia tunnistaa rasismi ja puuttua siihen
- vähentää oppijoiden kokemuksia rasismista.

Tulokset

- antirasismityöpajoihin osallistui 4194 henkilöä varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle
- kokonaisarvosanaksi saatiin 3,7 (4 = todella hyvä).
- henkilöstön antaman palautteen mukaan antirasismityöpajojen jälkeen on helpompi ymmärtää monikulttuurisen ja antirasistisen työotteen ero
- nähdä antirasismi aktiivisena toimintana rasismin poistamiseksi
- työstää omia ajatuksia, tunteita ja tunnistaa asenteita
- soveltaa työvälineitä puheeksi ottamiseen työyhteisössä
- luoda yhteiset toimintamallit rasismiin puuttumiseksi omassa työyhteisössä
- stadin ammatti- ja aikuisopiston Luulot Pois -ohjelmassa koulutettiin päälliköitä ja yhteishenkilöitä

Antirasismityöpajoihin osallistuneet vuosina 2020-2021

Lähde: Onni-koulutuskalenteri

Antirasismipajojen palaute

	Keskeiset oppimani asiat	Olisin oppinut enemmän jos
Varhaiskasvatus ja esiopetus (n=127)	<ul style="list-style-type: none"> • Monikulttuurisen ja antirasistisen työotteet erot • Itsereflektoinnin merkitys • Uusin ja ajankohtaisin termistö 	<ul style="list-style-type: none"> • Koulutukseen olisi osallistunut koko työyhteisö • Työpaja olisi ollut pidempi ja siten aikaa olisi ollut enemmän
Perusopetus (n=578)	<ul style="list-style-type: none"> • Rasismien käsittely ja sen puheeksi otto työyhteisöissä • Omien ennakoasenteiden ja toimintatapojen tarkastelu • Monikulttuurisen ja antirasistisen työotteen erot 	<ul style="list-style-type: none"> • Työpaja olisi ollut lähitoteutuksena • Aihetta olisi käsitelty käytännönläheisemmin ja painotus olisi ollut enemmän koulumaailman tapaus-esimerkeissä • Työpajassa oltaisiin käsitelty anti-rasismi-työkirjaa ja sen sisältöjä enemmän
Lukio (n=252)	<ul style="list-style-type: none"> • Antirasismi käsitteenä • Rakenteellisen rasismien tunnuspiirteet • Rasismien muotojen moninaisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • Olisi ollut jokin orientoiva ennako-tehtävä • Olisi ollut mahdollisuus pienryhmätyöskentelyyn

Lähde: Onni-koulutuskalenteri

”Keskeinen oivallus oli, että hyvistä aikeistani huolimatta toimintani ei ole aina johdonmukaista ja ennakkoluuloista vapaata. Samoin se oli helpottavaa huomata, että epä mukavuus aihetta pohtiessa ja pelko nostaa asioita käsittelyyn on yleistä ja jopa hyväksi.”

Lue lisää YLE:n verkkosivuilla julkaistusta uutisesta:

Ensimmäisenä Suomessa: koulujen ja päiväkotien työntekijöille rasisminvastaista koulutusta Helsingissä

Monikielinen ohjaus parantaa oppijoiden yhteenkuuluvuutta

Kotoutumisen tuen käsikirja – sujuva alku perheille ja henkilöstölle

Lähtötilanne

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstö oli tunnistanut tarpeen toimintamallille, joka tarjoaisi sujuvan alun hiljattain maahan muuttaneille perheille sekä kokoaisi työvälineet yhteen henkilökunnalle perheiden vastaanottamiseen. Ruotsinkieliseen palvelukokonaisuuteen oli tarve luoda selkeä kuvaus koulutuspolkumahdollisuuksista ja kotoutumisesta.

Mallin kehittämiseen osallistui syksyllä 2019 noin 40 henkilöä toimipisteistä ja niitä konkretisoitiin viidessä työpajassa vuonna 2020. Yhteensä 43 maahan muuttanutta henkilöä testasi tuotettuja materiaaleja ja materiaaleihin tehtiin tarvittavat muutokset käyttäjätestauksen pohjalta.

Tavoite

- Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö tukee kotoutumista

Toimenpiteet

- toimipisteille laaditaan kotoutumisen tukimalli ja sitä koskeva ohjeistus oppimispolun alkuvaiheeseen
- tukimalli tuotetaan yhteistyössä oppijoiden ja huoltajien kanssa
- toimipisteille laaditaan malli ja ohjeistus ruotsinkielisistä kasvatus- ja koulutusmahdollisuuksista ja kotoutumisesta

Tulokset

- kotoutumisen tuen malli on valmis käsikirjana ja se tarjoaa työkaluja sujuvaan alkuun sekä yhdenmukaistaa käytäntöjä maahan muuttaneen perheen vastaanottamisessa
- käsikirja on otettu käyttöön kaikissa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yksiköissä vuoden 2021 aikana
- henkilökohtainen esittely tavoitti 600 päiväkodin ja koulun työntekijää ja mallia jaettiin 700 kappaletta yksiköihin
- perehdytykseen on luotu pysyvä virtuaalinen webinaarisarja aiheen käsittelyyn uusille työntekijöille
- huoltajille on luotu monikielinen materiaalikokonaisuus, joka sisältää useille eri kielille käännettyjä tukimateriaalit

Huoltajien tukimateriaali sisältää muun muassa seuraavat osiot:

- Varhaiskasvatus tutuksi –opas
- Varhaiskasvatuksessa aloittaminen –tiedote
- Koulu tutuksi -opas
- Kasvatuksen ja koulutuksen sanasto
- Esitteet valmistavan opetuksen eri toteutusmuodoista
- Perusopetuksen opetussuunnitelman lyhyt esittely
- Koulun arjen opas -tiedote
- Kouluvalokuvaustiedote
- Wilman käytön video-opastus.

Kuuntele lisää youtube-videolta:

Miten toteuttaa maahan muuttaneen perheen kohtaaminen ja tuki

Ruotsinkielinen kotoutumispolku

Lähtötilanne

Ruotsinkielisestä palvelukokonaisuudesta puuttui kuvaus kotoutumisvaihtoehdoista, materiaalit perheille sujuvaan alkuun sekä henkilöstölle perheiden vastaanottamiseen. Lisäksi henkilöstön osaamista kielitietoisuudesta ja rasismiin puuttumisesta haluttiin vahvistaa yhteistyössä suomenkielisen palvelukokonaisuuden kanssa.

Tavoitteet

- laatia henkilöstölle ruotsinkielisen palvelukokonaisuuden kotoutumispolku
- lisätä henkilöstön osaamista kielitietoisuudesta ja antirasismista.

Tulokset

- ruotsinkielisen palvelukokonaisuuden kotoutumispolku on valmis ja pohja julkaistavalle versiolle on luotu
- kotoutumispolku on esitelty toimipisteille tiedottamalla kaikkien asteiden esihenkilöitä
- kotoutumispolusta on viestitty luottamushenkilöelimissä, lautakunnan ruotsinkielisessä jaostossa ja kaupungin kaksikielisyyskomiteassa
- on vahvistettu tietoisuutta ruotsinkielisestä kotoutumisesta ilmiönä niin kaupungin sisällä kuin muissakin yhteyksissä
- osallistuttu aktiivisesti kotoutumisen tuen mallin kehittämiseen ja sen samanaikaiseen laadittamiseen ruotsin kielellä
- tuotettu monikielisille perheille suunnattuja oppaita huomioiden jokaisessa oppaassa ruotsinkieliset palvelut
- toteutettu antirasismityöpajat ja kielitietoisuuskoulutukset kaikissa palveluissa
- käynnistetty monikielisen ohjauksen pilotti ruotsinkielisessä palvelukokonaisuudessa.

Neuvonnan kokeiluilla sujuvammin palvelujen piiriin

Lähtötilanne

Oli tarpeen rakentaa kokeiluja, joilla saataisiin tietoa vieraskielisten perheiden palvelutarpeista ja neuvonnan toteutustavoista. Tavoitteena oli luoda pohjaa tulevaisuudessa yhden luukun ohjaukselle ja asiointille. Pilotti toteutettiin ajalla kevät 2020- syksy 2021.

Tavoitteet

- sujuvoittaa palveluihin hakeutumista perheiden ja henkilökunnan näkökulmasta
- luoda ohjauksen ja asiointin konseptia hiljattain maahan tulleiden perheiden tueksi toimialan palveluista
- kokeilla tapoja, joilla maahan muuttaneet perheet saavat tietoa ja ohjausta kasvatuksen ja koulutuksen palveluista eri kielillä
- selkeyttää alkuvaiheen neuvontatahojen roolia kasvatuksen koulutuksen neuvonnan tarjoamisessa ja lisätä kaupungin ja kumppanien neuvontahenkilöstön osaamista kasvatuksen ja koulutuksen palveluista
- sujuvoittaa perusopetukseen valmistavaan opetukseen ohjausta henkilökunnan ja hakeutuvan perheen näkökulmasta.

Monikanavaisen neuvonnan kokeilut

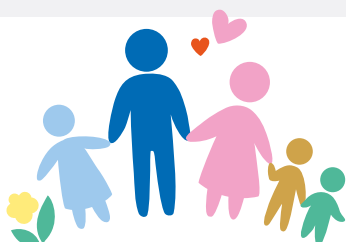
Tavoite

- Kokeilla tapoja, joilla maahan muuttaneet perheet saavat tietoa ja ohjausta kasvatuksen ja koulutuksen palveluista eri kielillä.

Aluksi tehtiin asiakastarvekartoituksia perheiden, asiantuntijoiden ja neuvojen kokemushaastattelujen avulla sekä tehtiin vertailu suurten kaupunkien neuvontatoimintaan. Nämä loivat pohjan neuvontatyön sisällölle.

Vieraskielisten perheiden tarpeita:

- saavutettavampi palvelupiste
- monta kanavaa neuvonnassa
- mahdollisuus hoitaa asiaita samanaikaisesti ja yhdellä kertaa
- riittävä kielivalikoima, vähintään englanti.

Tunnistettuja haasteita asiakashaastattelujen ja neuvojen havaintojen pohjalta:

- neuvonnan saavutettavuus ja vieraskielisten asiakkaiden tavoittaminen ovat toimialalla osin riittämättömällä tasolla
- neuvonnan tunnettuus on vähäistä, palvelut sirpaloituneita ja neuvonta on yksikanavaista, fyysistä tunnettua palvelupistettä ei ole
- synergiaetuja neuvontatoimijoiden kesken ei hyödynnetä riittävästi
- kieliosaamista ja monialaisuutta tulisi vahvistaa
- työtehtävät ovat osin päällekkäisiä eikä resursseja ole pystytty kohdentamaan täysin optimaalisesti.

Monikanavaisen neuvonnan tulokset

- tavoitettiin vajaa tuhat asiakasta 2020-2021 koronasta huolimatta, jalkautuvan neuvonnan, pop up-neuvonnan, infotilaisuuksien ja etäneuvonnan keinoin
- saatiin päiväkotij- ja kouluneuvonta (Eduguidance) osaksi International House Helsingin palveluvalikkoon
- neuvontatoimijoiden osaaminen kaskon palveluista lisääntyi koulutusten, konsultointien ja tukimateriaalien avulla
- tukimateriaaleja ja konsultointia toteutettiin päiväkodin ja koulun arjesta, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen hakeutumisesta, leikkipuistotoiminnasta, perusopetuksesta ja suomalaisesta koulujärjestelmästä
- asiakastarpeen pohjalta luotiin selkokieliäisiä ja monikielisiä materiaaleja kansainvälisille perheille koulun ja päiväkodin arjesta muun muassa monikieliset Wilma-opastusvideot
- toimialan neuvonnan palvelukanavia ja seuranta parannettiin
- luotiin toimialan palveluneuvontaan vuosikello, tilastointilomake ja palautelomake
- koottiin palveluneuvonnan sekä valmistavan ja monikanavaisen neuvonnan määrät.

Valmistavaan opetukseen hakeutuminen tulokset

- tehtiin nykytilan ja kehitystarpeiden kuvaus sekä isojen kuntien mallien kartoitus
- tehtiin valmistavaan opetukseen hakeutumisen prosessien LEAN-menetelmän mukainen tarkastelu
- uudistettiin hel.fi-verkkosivut ja hakeutumislomakkeet
- luotiin perehdytysmateriaalit palveluneuvojille sekä koulujen ja päiväkotien henkilöstölle
- kehitettiin uusia tilastointi- ja tiedonkeruutapoja
- valmistauduttiin sähköiseen asiakastietojärjestelmään siirtymistä varten
- tuotettiin valmistavaa opetusta monikielisesti esittelevän videomateriaali huoltajille
- luotiin esi- ja perusopetuksen valmistavaan opetukseen hakeutuvan oppilaan osaamisen kartoittamiselle yhtenäinen malli.

Lue lisää internetistä julkaistusta uutisesta:

[Päiväkoti- ja kouluneuvontaa tarjolla perheille myös korona-aikana](#)

Neuvontatyökalu ohjaaville tahoille toisella asteella

Lähtötilanne

Toisen asteen ohjaavilta tahoilta puuttui työväline sekä näkymä asiakkaiden ohjaamiseen toisen asteen koulutusvaihtoehtoihin. Palvelut olivat hajallaan ja kaikki koulutukset eivät olleet ohjaavien tahojen tiedossa vieraskielisten oppijoiden näkökulmasta.

Tavoitteet

- perustaa keskitetty neuvonta- ja palveluohjaus ohjaavalla henkilöstölle toisen asteen koulutuksessa
- sujuvoittaa aikuisten maahan muuttaneiden ohjautumista eri koulutuksiin ja sitä kautta työelämään.

Tulokset

Keskitetty neuvonta- ja palveluohjauksen tueksi tuotettiin kaksi osaa

- lukion, ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön palvelukokonaisuuden koulutuksia suodattava kartoitusväline eli koulutuspaletti
- Genesys-puhelinpalvelu, joka yhdistää koulutusta hakevan asiakkaan oikealle taholle toisen asteen koulutuksessa.
- työllisyyden kuntakokeilussa on työn alla pääkaupunkiseudun yhteinen sähköinen palvelu ohjauksen ja asiakkaiden tueksi. Kehitetty koulutuspaletti luo hyvän pohjan ja näkymän toisen asteen koulutuspalveluiden vieraskielisten oppijoiden koulutusmahdollisuuksiin ja se kannattaa liittää tämän palvelun osaksi tulevaisuudessa.

Monikielinen ohjaaja-malli

Lähtötilanne

Helsingin päiväkodeissa, peruskouluissa, lukioissa, Stadin AO:ssa ja ruotsinkielisessä palvelukokonaisuudessa toimii 45 monikielistä ohjaajaa. Ohjausta tarjotaan somaliksi, venäjäksi, bulgariaksi, turkiksi, soraniksi, farsiksi, englanniksi ja suomeksi.

Monikieliset ohjaajat tulevat kotoutumista kasvatus- ja koulutusjärjestelmässä seuraavilla tavoilla:

- tukevat oppijoiden ja koko perheen osallisuutta ja hyvinvointia
- tarjoavat oppijoille matalan kynnyksen tukea
- tukevat lasten suomen kielen ja oman äidinkielen kehitystä ja auttavat pääsemään mukaan ohjattuun toimintaan
- tukevat oppilaita opintojen suunnittelussa ja palveluiden piiriin pääsyssä
- ohjaavat kodin ja päiväkodin tai koulun välistä yhteistyötä
- antavat huoltajille tietoa suomalaisesta kasvatus- ja koulutusjärjestelmästä, päiväkodin ja koulun toimintatavoista sekä huoltajan roolista oppijan opintojen tukemisessa
- selventävät henkilökunnalle ulkomaalaistaustaisten perheiden tilannetta ja haasteita.

Korona-epidemia lisäsi monikielisen ohjauksen tarvetta ja aiheutti oppimisvajetta ulkomaalaistaustaisille oppijoille. Syksyllä 2021 ohjaajien määrä nelinkertaistettiin Helsingin kaupunginvaltuuston ylitysoikeusrahoituksella ja pilotti laajentui ruotsinkieliseen palvelukokonaisuuteen ja ammatilliseen koulutukseen.

Tavoite

- Kehittää monikielinen ohjaaja -mallia ulkomaalaistaustaisten oppilaiden tueksi perusopetuksessa sekä laajentaa malli varhaiskasvatukseen ja lukiokoulutukseen.

Tulokset vaikuttavuuden arvioinnin pohjalta

Mallin vaikutukset arvioitiin ennen mahdollista laajentamista ja vakinaistamista.

Mallin arviointi on saatu valmiiksi vuoden 2020 lopussa.

Arvioinnissa tutkittiin tavoitteiden toteutumista henkilökunnan, huoltajien, oppijoiden ja ohjaajien näkökulmasta. Arvioinnissa haastateltiin yhteensä 30 huoltajaa, 54 oppijaa ja 14 monikielistä ohjaajaa. Tämän lisäksi henkilökunnan sähköiseen kyselyyn vastasi 150 henkilöstön edustajaa.

Arvioinnin perusteella monikielisten ohjaajien työllä:

- on saavutettu mallin tavoitteet ja saatu aikaan positiivisia muutoksia oppijoiden, huoltajien ja henkilökunnan toimintaan
- työn merkittävin vaikutus on kodin ja päiväkodin tai koulun välisen yhteistyön selkeää vahvistuminen.

Huoltajat ja henkilökunta ovat saaneet monikielisiltä ohjaajilta tukea toimivan yhteistyön rakentamiseen seuraavilla tavoilla:

- huoltajien tieto kasvatus- ja koulutusjärjestelmästä on lisääntynyt ja henkilökunnan kulttuurinen osaaminen sekä taito kohdata perheitä on lisääntynyt
- parantuneen yhteistyön vaikutuksena tieto kulkee paremmin päiväkodin tai koulun ja kodin välillä, huoltajat ovat vahvemmin osallisia oppijan opinpolulla ja pystyvät tukemaan oppijaa.

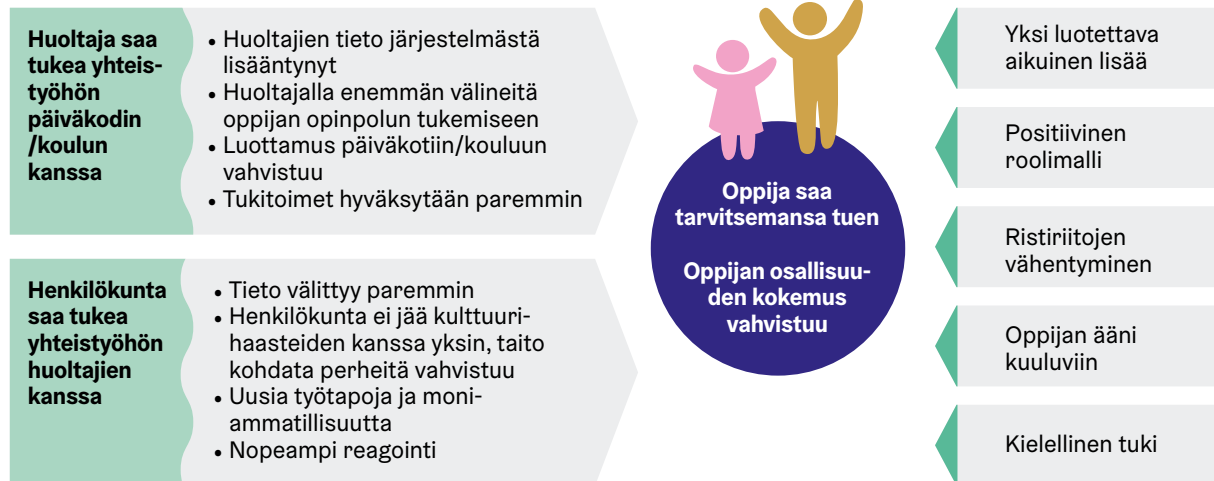
Oppijoiden arjessa tapahtuneet muutokset:

- on vahvistanut oppijoiden osallisuutta ja oppijat ovat saaneet paremmin tarvitsemansa tuen
- lasten mahdollisuudet osallistua leikkiin ja lapsiryhmän toimintaan tasavertaisena jäsenenä ovat lisääntyneet, lasten haasteet havaitaan paremmin ja oma äidinkieli on vahvistunut
- oppijat ovat saaneet ohjaajilta matalan kynnyksen tukea ja yhden turvallisen aikuisen lisää arkeensa
- oppijoiden väliset sekä oppijoiden ja henkilökunnan väliset ristiriidat ovat vähentyneet ja ratkeavat nopeammin
- ohjaajat ovat myös positiivisia roolimalleja oppijoille.

Osana arviointia selvitettiin tilastotarkastelulla läsnäoloja päiväkodeissa, poissaoloja ja Wilma-merkintöjä perusopetuksessa sekä keskeyttämissä lukioissa.

- päiväkodeissa, joissa monikielistä ohjausta oli, vieraskielisten läsnäolo oli suurempaa kuin muissa päiväkodeissa olevilla vieraskielisillä lapsilla molempina tarkastelujaksoina. Erot muihin päiväkoteihin verrattuna olivat silti suhteellisen pieniä.
- monikielinen ohjaaja -kouluissa vieraskielisten sekä luvattomat että kaikki poissaolot ovat vähäisempiä kuin kotimaankielisten. Niissä kouluissa, joissa ohjaajaa ei ole, luvattomat poissaolot ovat vieraskielisillä kotimaankielisiä yleisempiä.
- vieraskieliset oppilaat saavat myös monikielisen ohjaajan kouluissa vähemmän korjaavaa palautetta ja käytösmerkintöjä kuin muissa kouluissa.
- lukuvuosina 2018-2020 vieraskielisten keskeyttäminen on vähentynyt niissä lukioissa, joissa monikielinen ohjaaja on työskennellyt. Samaan aikaan kotimaankielisten keskeyttämiset ovat pysyneet samalla tasolla.
- vaikka tilastoista ei pystytä arvioimaan, johtuuko positiivinen kehitys monikielinen ohjaaja -mallista vai jostain muusta yksikön toiminnasta tai oppijoihin ja perheisiin vaikuttavista tekijöistä, voidaan sanoa, että tulokset tukevat monikielisen ohjauksen muita vaikutuksia positiiviseen suuntaan
- ohjaajien työn vaikutukset ovat jääneet kuitenkin vähäisiksi päiväkodin tai koulun ulkopuolisten tahojen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Tämä johtuu osittain siitä, että valtaosa ohjaajien työajasta kuluu päiväkodin ja koulun arkeen liittyviin kysymyksiin.

Monikielinen ohjaaja-mallin vaikutukset

Lähde: Monikielinen ohjaaja-mallin vaikutusten arviointi 2020.

Lue lisää internetissä julkaistusta uutisesta:

"Kärsivällisyys oppilaiden kanssa on nyt äärimmäisen tärkeää" - monikieliset ohjaajat ovat maahanmuuttajaperheiden elintärkeä apu myös poikkeusaikana

Kuuntele Youtubessa julkaistusta videosta monikielisten ohjaajien työstä:

Monikielisen ohjauksen esittelyvideossa ohjaajat esittelevät työtään (youtube).

Monikielinen viestintä ja oppimispolut Helsingissä tapahtuma

Tavoitteet

- kehittää viestintää selkeäksi, testata viestintää asiakkailta ja tehdä palveluita paremmin näkyväksi monikielisesti ja eri viestintäkanavia käyttäen
- järjestää oppimispolut Helsingissä tapahtuma vuosittain.

Tulokset

- on luotu kotoutumisen tuen materiaaleja ja hakeutumisen neuvontamateriaalia perheille
- on luotu kielitietoisen asiakaskohtaamisen malli osaksi kotoutumisen tuen käsikirjaa
- on julkaistu 50 uutista ulkoisissa ja sisäisissä viestintäkanavissa ja medioissa
- antirasismityöstä on viestitty myös osana valtakunnallista kampanjaa
- oppimispolut Helsingissä tapahtumat järjestettiin virtuaalitoteutuksina vuosina 2020 ja 2021
- tapahtumissa käsiteltiin oppisopimusta, aikuisten perusopetusta sekä tukea suomen kielen opinnoille
- tapahtumiin osallistui yhteensä 270 ulkomaalaistaustaista henkilöä

Voit tutustua Oppimispolut Helsingissä tapahtumien tallenteisiin youtube-kanavalla julkaistujen videoiden kautta. Oppimispolut Helsingissä tapahtuma vuonna 2020 ja oppimispolut Helsingissä tapahtuma vuonna 2021.

Opinto-ohjaajat koulutussiirtymien varmistajina

Tavoite

- Jakaa perusopetuksen ja toisen asteen alueellisen opintojen ohjauksen verkostossa ajankohdasta tietoa opintojen aikaisesta ohjauksesta, koulutuspolkumahdollisuuksista ja hyviä ohjauskäytänteitä hiljattain maahan muuttaneiden sujuvien koulutussiirtymien varmistamiseksi.

Tulokset

- kehitetty monikielisen ohjauksen ja opinto-ohjaajien yhteistyötä ja työnjakoa
- käynnistetty koulutuspolkuvaihtoehtojen kuvaaminen selkeään ja visuaaliseen muotoon
- vuosittain tehty koulutuspolkuvaihtoehtojen esittelyä sekä työstetty niitä eteenpäin ja näin ylläpidetty opinto-ohjaajien osaamista
- tuotettu yhteishaun monikielinen opas oppijoille ja huoltajille 7 kielellä

Oppimisen tukea järjestökumppanien tuella

Tavoite

- Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö tukee kotoutumista ja viestintä on selkeää ja monikielistä

Toimenpiteet

- kehittää erilaisia läksyhelppien muotoja
- lisätä muuta oppimista edistävää vapaamuotoista toimintaa
- kokeilla huoltaja-lapsi-läksykerhomallia, jossa vahvistetaan maahan muuttaneiden huoltajien mahdollisuuksia tukea oppilasta koulutyössä omalla äidinkielellä kotona.

Tulokset

- peruskouluissa toteutettiin Buddyschool-mallia, jossa heikommin koulussa pärjäävät oppilaat opettavat nuorempia oppilaita ja samalla oppivat itse
- toiminnassa oli mukana 39 koulua, 150 opettajaa ja yli 5 500 lasta ja nuorta
- malli on tukenut myös maahan muuttaneiden nuorten oppimisen edellytyksiä
- Suomen Punaisen Ristin kanssa on toteutettu läksyhelppi-toimintaa ja tuotettu esite 15 kielellä alakoululaisten vanhemmille
- vanhemmille ja lapsille avointa läksykerhotoimintaa on järjestetty Oodissa ja Maunulassa
- vanhemmat mukaan -mallin toimintaa pilotoitiin Keinutien ala-asteella ja siitä saatiin lupaavia tuloksia vanhempien mahdollisuuksissa lapsen koulunkäynnin tuessa
- toimintaa laajennetaan vuonna 2022-2023 kolmessa koulussa tapahtuvaksi kokeiluksi
- kieli- ja kulttuuriryhmien tuottamia palveluja tarjoavia järjestöjä on kartoitettu erityisesti koronapandemian aikana
- on käynnistetty oppimisen tuen järjestöfoorumi 14 kumppanijärjestön kanssa.

Turvallinen oppimisyhteisö kaikille

Tiedonvaihto oppimista haittaavista tekijöistä

Lähtötilanne

Oli tarpeen vaihtaa tietoa yli toimialarajojen oppimista haittaavista tekijöistä ja erityiskysymyksistä. Työryhmään kuuluivat oppilas- ja opiskelijahuollon päälliköt, asiantuntijoita, kulttuurin- ja vapaa-ajan toimiala, sosiaali- ja terveystoimiala sekä poliisi.

Työryhmä perustettiin helmikuussa 2020 ja se kokoontui yhteensä 7 kertaa. Työryhmän työ päättyi vuoden 2021 lopussa. Työtä on tarkoitus jatkaa Turvallinen Helsinki-verkoston työn osana sekä oppilas- ja opiskelijahuollon muissa verkostoissa.

Tavoite

- Opiskeluhoolto kutsuu koolle monihallintokuntaisen kehittäjätyöryhmän, jonka tehtävänä on ollut kartoittaa ajankohtaista tietoa kotoutujien oppimista haittaavista tekijöistä ja tuoda yhteen eri tahojen prosesseja.

Tulokset

Työryhmä on

- lisännyt yhteyshenkilöiden tietoa toimialojen meneillään olevista aiheista ja oppimista haittaavista tekijöistä
- kartoittanut kunniaväkivallan ehkäisyä ja käynyt läpi toimintaohjeet tilanteisiin, joissa kunniaväkivaltaa ilmenee
- käynyt läpi tilanteita, joissa erilaisilla maassaolon oikeuksilla olevien mahdollisuudet opiskella ja työskennellä vaihtelevat
- käsitellyt rasismiin liittyviä ilmiöitä ja lasten yhdenvertaisuuden toteutumista
- tuottanut tilannetietoa ulkomaalaistaustaisten oppijoiden tilanteesta koronapandemiassa johdolle.

Lue lisää intranetissä julkaistusta uutisesta: [Trauma vaikuttaa oppimiseen](#)

Rasismiin puuttuminen luo turvallisen oppimisyhteisön kaikille

Lähtötilanne

Tutkimukset osoittavat, että rasismia koetaan ja sitä esiintyy varhaiskasvatuksesta alkaen läpi opinpolun. Kokemukset syrjinnästä ja rasismista vaikuttavat lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiin, hyvinvointiin sekä kiinnittymiseen päiväkotiin ja kouluun. Oppijoiden rasismikokemukset jäävät kuitenkin usein piiloon, eikä niitä tunnisteta tai kokemukset ohitetaan.

Rasismien tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa olennaista on se, että kasvatus- ja opetushenkilöstö ymmärtää, mitä rasismi on, miten se ilmenee ja minkälaisia työvälineitä siihen puuttumiseen on. Tämän vuoksi päädyttiin siihen, että ei ole mielekästä luoda erillistä toimintamallia rasismiin puuttumiseen vaan on syytä toteuttaa mahdollisimman laaja ja velvoittava koulutuskokonaisuus koko työyhteisölle läpi opinpolun.

Tavoitteet

- puuttua rasismiin sekä vaikuttaa siihen, että oppijoiden kokemukset rasismista vähenevät

Tulokset

- 4194 koulutuskertaa antirasismista kaikilla koulutusasteilla
- räätälöidyt työkirjat antirasistisen työtteen käyttöön työyhteisössä
- kartoitettu oppijoiden kokemuksia rasismista
- kartoituksen pohjalta luotu "Sitoudumme antirasismiin – 10 antirasistista tekoa jokaiselle" -julisteet varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja toiselle asteelle. Julisteet käännettiin myös ruotsiksi
- oppituntikuvauspohjat aiheen käsittelyyn
- Osallistuttu epäasialliseen käytökseen puuttumisen julisteen luontiin ja yhdenvertaisen viestinnän tarkistuslistan laadintaan.

Lisätietoa internetissä julkaistusta uutisesta: Kolme opettajaa kertoo:

Näin käytän antirasismikoulutuksen oppeja työssäni

Työn ja koulutuksen piiriin pääsy

Osaamisen tunnistamisesta selkoa tutkintovaatimukseen

Lähtötilanne

Oli tarpeen luoda Stadin ammatti- ja aikuisopiston henkilökunnalle työtapoja, joilla osaamisen tunnistamista voitaisiin toteuttaa, vaikka opiskelijan suomen kielen taito ei olisikaan kovin vahva. Tämän vuoksi koko henkilöstölle järjestettiin Pedabooster-koulutus sekä työryhmätyöskentely valituilla aloilla.

Henkilöstövaihdosten, pandemiatilanteen ja muiden syiden myötä kaikilla aloilla ei lopulta päästy kehittämään tunnistamisen menetelmää tai pilotoimaan sitä alun perin suunnitellussa laajuudessa. Pilotointi toteutettiin lopulta laboratorioalalla sekä ravintola- ja catering-alalla.

Tavoitteet

- yhtenäistää ja selkeyttää osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosesseja
- kehittää osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen työkaluja ja menetelmiä Stadin ammatti- ja aikuisopistossa.
- lisätä henkilöstön valmiuksia ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen

Tulokset

- Stadin AO:ssa on laadittu ohjeistus ja prosessi osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen ja ohjeistus on otettu käyttöön
- valittujen alojen työryhmät työstivät valittujen tutkinnonosien ammattitaitovaatimusten osaamisen tunnistamisen mallia
- pilottialat kokosivat tutkinnon osia, joissa osaamista voi näyttää tekemällä
- opiskelijoiden aiempi osaaminen ja asiakaspalvelussa tarvittava kielitaito tuli paremmin näkyväksi
- alojen henkilöstöllä on parempi ymmärrys siitä, että osaamista voitaisiin jatkossa tunnistaa yksittäisten ammattitaitovaatimusten osalta eikä kokonaisina tutkinnon osina
- järjestettiin Pedabooster-koulutus koko henkilöstölle sekä työryhmätyö.
- työhön osallistui 524 henkilöä.

Stadin osaamiskeskus työllisyyden nopeuttajana

Lähtötilanne

Stadin osaamiskeskuksen toimintaa oli tarpeen edelleen kehittää ja parantaa edelleen.

Tavoitteet

- kehittää Stadin osaamiskeskuksen toimintaa siten, että se tarjoaa täyden palvelun polkuja
- jalkauttaa opiskeluvaihtoehtoja tukevia opintoja työelämään yrityskoordinaation avulla
- rakentaa ammatilliset polut osaksi kotoutumiskoulutusta
- tarjota työelämävalmennusta monikielisenä
- sopeuttaa toimintaa työllisyyden kuntakokeiluun
- parantaa osaamiskeskuksen viestintää.

Tulokset

- on laajennettu osaamiskeskuksen toimintaa muun muassa lisäämällä kartoittajia, panostamalla työkyvyn kehittämiseen ja yrityskoordinaation lisäämiseen
- on varmistettu työllisyyden kuntakokeilun sujuva asiakasohjaus, palveluvalikoima ja resursointi
- viestintää on monipuolistettu luomalla onnistumistarinat, someprofiilit tehokäyttöön ja toteutettu jalkautumisia eri palveluihin
- opetuksessa, työelämävalmennuksessa ja osaamiskartoituksessa on kehitetty ja otettu käyttöön uusia menetelmiä
- ammatillisissa poluissa on järjestetty opiskeluvaihtoehtoja tukevien opintojen lisäksi työllistämiseen tähtäviä koulutuksia yhteistyössä työelämän kanssa
- lyhytkoulutuksissa välittömästi työhön siirtyneiden opiskelijoiden osuus on yli 75 prosenttia koulutuksen aloittaneista
- Eteenpäin-palvelu on mallinnettu. Työkykyneuvoja, psykologi, kuraattori ja erityisopettaja toimivat moniammatillisena tiiminä
- asiakkaat ovat saaneet yksilöllistä ja tavanomaista pidempikestoista palvelua määrätietoisesti ja tuloksellisesti.

Uralle pääsyn tuki

Oppisopimustoiminnan tehostaminen

Tavoitteet

- kehittää oppisopimusta mahdollisuutena työkokemuksen kartuttamiseen, tutkintojen ja osatutkintojen suorittamiseen sekä väylänä avoimille työmarkkinoille
- parantaa edellytyksiä, että mahdollisimman monella työkokeiluun ja rekrytointikoulutukseen valituista on mahdollisuus jatkaa oppisopimuskoulutukseen toimialalla
- lisätä määrääkaikaisissa työsuhteissa olevien kelpoisten varhaiskasvatuksen lastenhoitajien määrää oppisopimuskoulutuksella
- kehittää S2- ja muita oppijan sekä työnantajan tukipalveluita vastaamaan entistä paremmin kohderyhmän tarpeita
- edistää yhteisten tutkinnon osien integroimista työelämäjaksoilla suoritettaviksi.

Tulokset

- leikkipuistot ja varhaiskasvatusyksiköt lisäsivät ei-kelpoisten työntekijöiden pätevoitymistä oppisopimuskoulutuksella
- määrällinen tavoite saavutettiin eli 200 uutta oppisopimusta kahdessa vuodessa
- osallistujista 15 prosenttia puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia
- oppilaitoksessa kehitettiin uusia suomen kielen oppimisen tapoja sekä yhteisten tutkinnon osien suorittamista
- työpaikkaohjausta ja jalkautuvia S2-tukitoimia toteutettiin
- S2-opettaja- ja ohjausresurssia lisättiin
- työelämässä oppimisen ohjausprosessille luotiin malli
- yhteistyötä työpaikkojen ja etenkin päiväkotien kanssa lisättiin.

Lue lisää intranetistä julkaistusta uutisesta:

Kielitietoisella opettajalla ei ole kiire ja hän osaa kuunnella

Ulkomaalaistaustaisten varhaiskasvatuksen opettajien pätevoityminen

Lähtötilanne

Varhaiskasvatuksen opettajan tutkinnon rinnastamispäätöksiä on viimeisen kymmenen vuoden aikana tehty noin 80 koko maassa opetushallituksen mukaan. Toimiala osallistui pääkaupunkiseudun korkeakoulujen ja kaupunkien hankkeeseen, jossa pilotoitiin varhaiskasvatuksen opettajien pätevoittämistä vuonna 2019. Pilotissa oli mukana muualla kuin Suomessa varhaiskasvatuksen opettajan tutkinnon suorittaneet henkilöt, joilla on opetushallituksen rinnastamispäätös tutkinnosta ja vaadittava suomen kielen taito. Toimialalla vieraskielisiä varhaiskasvatuksen opettajan tehtävissä työskenteleviä on noin 50 henkilöä.

Tavoitteet

- tukea ulkomaalaistaustaisten uralla etenemistä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan palveluksessa muuntokoulutuksella ja muodollisen pätevyyden täydentämisellä
- luoda varhaiskasvatuksen opettajien pätevyitysmalli yhdessä pääkaupunkiseudun kaupunkien ja korkeakoulujen kanssa Osaaminen käyttöön Suomessa-hankkeen osana
- kerätä kokemuksia pilotista, jotta joustavampia malleja voitaisiin kehittää.

Tulokset

- tavoitteet saavutettiin laadullisesti kokonaan, mutta johtuen tiukoista kelpoisuusehdoista, pilotin määrällinen toteutus jäi vaatimattomaksi
- kelpoisuuskoulutukseen haki 48 henkilöä, joista 31 prosenttia työskentelee toimialalla ja Helsingin kaupungilla
- hyväksytyjä ja kelpoisuuskoulutuksen ehdot täyttäviä opiskelijoita oli 9, joista 3 kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta
- pienen osallistujamäärän vuoksi hanke jäi määrältään pienimuotoiseksi, eikä varsinaista laajempaa mallia näin ollen saatu luotua
- Kaikki kolme kaskolaista opiskelijaa työskentelivät opintojen ajan varhaiskasvatuksen opettajan tehtävissä toimialalla ja työllistyivät edelleen määräaikaisiin varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin toimialalla
- ammatillisen suomen kielen koulutus syksyllä 2019 vastasi kielitaidon kehittymisen lisäksi vertaismentoroinnin tarpeeseen ja jatkui Työpaikka Suomi-toteutuksena.

Pilotin havainnot

- laki määrittelee varhaiskasvatuksen kelpoisuusehdot hyvin tarkasti
- valittuja opiskelijoita oli vähän tiukkojen kelpoisuusehtojen vuoksi
- mahdollisuudet ketterään muuntokoulutukseen ovat lähtökohtaisesti hyvin rajalliset
- iso osa hakijoista ei edes saanut koulutukseen pääsyyn vaadittavaa rinnastamispäätöstä opetushallitukselta
- yleinen kielitutkinnon taso 4 on erittäin korkea kielitaitovaatimus koulutukseen pääsyyn
- valmistumiseen vaadittava taso 5 on haastavaa saada vuodessa valmiiksi
- kelpoisuuskoulutuksen käytännön järjestelyt on jatkossa ratkaistava tapauskohtaisesti, koska yhtä kaiken kattavaa mallia ei ole järkevää rakentaa tiukkojen ehtojen vuoksi.
- Helsingin yliopisto on pohtimassa mallia, jossa varhaiskasvatuksen opettajan, luokanopettajan, aineenopettajan koulutuspolut niputettaisiin yhteen ja opinnot toteutetaan osittain yhteisinä
- tämä voisi olla alku joustavamman mallin rakentamiseen.

Kuuntele lisää youtubessa julkaistusta videosta kun [Varhaiskasvatuksen opettaja Diana](#) kertoo videolla oman tarinansa

Työkielen opetuksesta apua kielenkäyttötilanteisiin

Pilotti käynnistyi jatkumona varhaiskasvatuksen opettajien pätevöittäväälle koulutukselle. Koulutus suunnattiin aluksi varhaiskasvatuksen opettajille ja lastenhoitajille. Sisältö suunniteltiin osallistujien tarpeiden ja henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaan. Fokuksena olivat työtehtävistä nousevat tarpeet ja kommunikaatiotilanteet. Myös esihenkilöt saivat esittää toiveita.

Jaksolla käytiin läpi muun muassa käytännön ammattikieltä ja -sanastoa, kielioppia ja kielenkäyttötilanteita ja opetussuunnitelmaa ja siihen liittyvää termistöä. Koulutus kesti 10 kertaa 2,5 tuntia ja se toteutettiin yhteistyössä Stadin AO:n kanssa. Opetusta oli kerran viikossa.

Pilottia jatkettiin keväällä 2020 Työpaikka- Suomi-koulutuksina joissa kohderyhmänä olivat Helsingin kaupungin maahanmuuttajataustaiset työntekijät toimialalta. Kahteen ryhmään osallistui yhteensä 16 osallistujaa. Koulutuksen kesto oli 30 tuntia. Koulutukset muutettiin verkon välityksellä toimiviksi poikkeustilan vuoksi.

Tavoitteet

- tarjota ammatissa tarvittavan työkielen koulutusta monipuolisesti lähiopetuksena sekä toiminnallisesti työn lomassa.

Tulokset

- pilottikoulutukseen osallistui 12 toimialalla työskentelevää varhaiskasvatuksen opettajaa ja 16 muuta ammattilaista
- palaute esihenkilöiltä, koulutukseen osallistuneilta sekä S2-opettajilta oli erittäin myönteistä
- osallistujien varmuus käyttää ammatillista kieltä parani
- varhaiskasvatukseen liittyvä ammattitermistö laajentui
- mahdollisuus vertaistukeen samassa tilanteessa olevien kanssa tuki omaa ammatillisuutta
- työntekijöiden luottavaisuus kirjallisen työskentelyyn onnistumiseen työssä parani.

Lue lisää intranetissä julkaistusta uutisesta [Varhaiskasvatuksen ammattitermistö haltuun – kielikoulutusta arjen tarpeeseen](#)

Rekrytointiprosessiin sujuvuutta

Lähtötilanne

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan henkilöstöstä valtaosa on virkasuhteista henkilöstöä. Virkasuhteessa olevan henkilöstön palkkaamisessa noudatetaan kunnallisesta viranhaltijasta annettua lakia sekä opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettua asetusta.

Lisäksi rekrytoinnissa noudatetaan Helsingin kaupungin henkilöstöhankinnan periaatteita, joiden tavoitteena on edistää henkilöstön yhdenvertaisuutta ja laaja-alaista tasa-arvoa. Periaatteissa todetaan, että kaupungin käytäntönä on, että kahdesta ansiokkuudeltaan tasaveroisesta hakijasta valitaan aliedustettuun ryhmään kuuluva.

Tavoitteet

- Lisätä toimialalla työskentelevien ulkomaalaistaustaisten ammattilaisten osuutta vastaamaan työikäisen väestön osuutta ja madaltaa kynnystä ulkomaalaistaustaisten rekrytointiin

Tulokset

Rekrytointiprosesseissa on koulutettu esihenkilöitä

- kiinnittämään huomiota tehtäväkuvien selkeään kieleen ja rekrytointikanavien monipuolisuuteen
- tiedotettu esihenkilöitä positiivisen erityiskohtelun periaatteesta osana uuden rekrytointijärjestelmän käyttöönottoa
- esihenkilöiden infotilaisuuksista on tehty pysyviä
- osallistuttu anonyymien rekrytoinnin kokeiluun, joka tulokset ovat lupaavia
- vuoden 2021 kaupunkitason tavoitteesta 260 anonyymistä rekrytoinnista, toimiala on toteuttanut yhteensä 69 anonyymia eli vajaan kolmanneksen
- anonyymia rekrytointia on toteutettu pääosin varhaiskasvatuksen lastenhoitaja- tai varhaiskasvatuksen opettaja -nimikkeillä sekä Stadin AO:ssa
- kokeilu on tuonut esiin hakijoiden osaamisen ja työkokemuksen sekä tehnyt esihenkilöille näkyväksi mahdolliset ennakko-oletukset
- madaltanut ulkomaalaistaustaisten kynnystä päästä rekrytointiprosessin alkuun.

Ohjelman seuranta ja vaikuttavuus

Ohjelman toimenpiteiden tulosten lisäksi haluttiin seurata ilmiöiden kehittymistä. Samalla kerättiin tietoa ulkomaalaistaustaisten oppijoiden oppimistuloksista, koottiin tietovarantoa sekä osallistuttiin PD-rahoituksen tutkimukseen perusopetuksessa. Ilmiöiden kehittymistä tulee seurata edelleen ja pitkällä aikavälillä. Mittareiden tarkempi koonti on tämän raportin liitemateriaalissa.

Ohjelman ilmiömittarit

1.

3-6-vuotiaiden osallistuminen kunnan tai yksityisen järjestämään varhaiskasvatukseen äidinkielen mukaan ikäryhmittäin ja alueittain jaoteltuna

2.

Ulkomaalais-
taustaisten oppilaiden oppimistulokset kansallisista ja kansainvälisistä seurantatutkimuksista

3.

Kotivanhempien suomen/ruotsin kielen koulutukseen osallistuvien suhteellinen määrä ja siitä jatko-
poluille siirtyvien osuus

4.

Koulukiusaamista
kokeneiden osuus ulkomaalaistaustaisista koululaisista, 4.,5., 8. ja 9.-vuosiluokkien oppilaista

5.

Yhteishaussa ilman koulutuspaikkaa jääneiden osuus peruskoulun sijaintikunnan ja äidinkielen mukaan (ei-valitut ja ei-paikkaa vastaanottaneet)

6.

Toisen asteen tutkintoa suorittavien 16-18-vuotiaiden osuus äidinkielen ja sukupuolen mukaan -lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus erikseen

7.

Suomalaistaustaisten ja maahanmuuton toisen sukupolven perusasteen jälkeisten tutkintojen suorittaneiden osuus väestöstä ikäluokan ja sukupuolen mukaan

8.

Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevat nuoret ikäluokittain äidinkielen ja sukupuolen mukaan (16-29-vuotiaat ja tarkennettuna 16-24-vuotiaat)

9.

Työllisten osuus tutkinnon suorittaneista vuosi tutkinnon suorittamisen jälkeen tutkinnon koulutuksen järjestäjän mukaan

10.

Osaamisen kehittämisen toimenpiteisiin osallistuneiden prosenttimäärä sekä kielitietoisuuden ja monimuotoisuuden osaamisen todentuminen käytännön työssä

Myönteiset ja kielteiset kehityskulut

Make-ohjelman kaudella moni ilmiö on kehittynyt myönteiseen suuntaan. Osassa asioita on vielä paljon kehitettävää. Tämä puoltaa laajojen ja vaikuttavien toimenpiteiden jatkamisen tärkeyttä.

Myönteiset kehityskulut

- S2-oppijoiden erot matemaattisissa ja kielellisissä valmiuksissa eivät eroa kansallisesta S2-oppijoiden tasosta
- vieraskielisten osallistumisaste varhaiskasvatukseen on 3-6-vuotiailla tasaantunut kotimaankielisten rinnalle
- ulkomaalaistaustaisten yläkoululaisten kokema viikoittain toistuva kiusaaminen on vähentynyt
- vieraskielisten osallistuvuus on edelleen kasvanut sekä lukio- että ammatillisessa koulutuksessa ja tasaisesti tytöillä ja pojilla
- toisen sukupolven ulkomaalaistaustaisten 20-29-vuotiaiden koulutustaso on noussut
- työn ja koulutuksen ulkopuolisuus on vähentynyt vieraskielisillä 20-29-vuotiailla
- ammatillisen tutkinnon suorittaneiden työllisyserot ovat vähentyneet eri kieliryhmillä
- henkilöstön osaaminen on parantunut perustaidoissa kielitietoisuudessa ja rasismien tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa.

Kielteiset kehityskulut

- S2-oppijoiden tulokset eroavat jonkin verran suomea äidinkielenään puhuvien lähtötasosta Helsingissä
- 1-2-vuotiaiden vieraskielisten osallistumisaste varhaiskasvatukseen eroaa kotimaankielisistä, vaikka tasaantuukin vanhemmilla lapsilla
- alaluokilla kiusaamisen kokeminen on pysynyt samalla tasolla ja on ulkomaalaistaustaisilla suomalaistaustaisia yleisempää
- yhteishaussa vieraskieliset jäävät useammin ilman paikkaa
- oppivelvollisuuden laajentuessa ilman opiskelupaikkaa jääneistä vieraskieliset ovat yliedustettuina
- korkeakouluihin hakeutuvien osuus suhteessa ikäluokkaan on edelleen matalampi
- vieraskielisten työn ja koulutuksen ulkopuolisten osuus on edelleen suuri, vaikka vähenemistä on tapahtunut
- vaikka henkilöstön osaaminen on parantunut kielitietoisuudessa ja rasismien tunnistamisessa, oppijoiden kokemukset alaluokilla tapahtuvasta kiusaamisen yleisyydestä ovat pysyneet samalla tasolla viime vuosien ajan.

Jatkosuositukset ja opitut asiat

Ohjelman avulla on luotu pohja hyvälle käytännölle. Toteutuksessa on opittu asioita, joita voidaan hyödyntää tulevaisuudessakin.

Tietovaranto ja seuranta

- toimialan kannattaisi osallistua tiiviimmin kansallisen arviointityön kehittämiseen ulkomaalaistaustaisten oppijoiden osalta

Ohjaus ja neuvonta

- nykyiseen perheiden neuvontaan tarvittaisiin muutoksia
- muutokset saataisiin alkuun, mikäli tehtäisiin nykyiseen neuvontaan uudelleenjärjestelyjä ja neuvontatahojen työnkuviin muutoksia
- vieraskielisten neuvontaa kannattaisi keskittää kaupunkitason neuvontapalveluiden kokonaisuuteen ja International House Helsingin yhteyteen
- toimialan kannattaisi toteuttaa neuvontaa päiväkotiin ja kouluun hakeutumisessa monissa eri kanavissa ja eri kielillä
- monikielinen ohjaus kannattaisi vakiinnuttaa toimialan pysyvän oman rahoituksen piiriin, jotta katkokset vähenevät ja erinomaiset tulokset saadaan turvattua

Kielitietoisuus

- kielitietoisuuden kehittämistä ja koulutuksia kannattaa jatkaa systemaattisesti ja tarjota ammattitaidon ja osaamisen kehittämisen mahdollisuuksia
- varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa työvälineiden käyttöön tulee perehdyttää uutta henkilökuntaa säännöllisesti
- perehdytyspäivillä ja muilla foorumeilla tulee jakaa systemaattisesti tietoa olemassa olevista materiaaleista.

Henkilöstön osaamisen parantaminen

- vaikka henkilöstön osaaminen on parantunut kielitietoisuudessa ja rasmin tunnistamisessa, oppijoiden kokemukset rasismista ovat pysyneet edelleen
- koulutuksia kannattaa toteuttaa yksiköiden tarpeista käsin, toiminnallisesti ja ottaen mukaan oppijat

Henkilöstöresurssien laajamittaisempi hyödyntäminen

- toimialan kannattaisi panostaa edelleen uralla etenemisen tukeen lisäämällä vastuu teemasta pysyvän HR-asiantuntijan tehtävään
- varhaiskasvatuksen ulkomaalaistaustaisten kelpoisuuskoulutuksen käytännön järjestelyt on jatkossa ratkaistava tapauskohtaisesti
- Helsingin yliopiston tutkintokehittämisessä kannattaa olla aktiivisemmin mukana
- tulevaisuudessa tarvitaan toimenpiteitä, jotka kohdentuvat kaikkiin rekrytointiprosessin osiin ja tukevat myös uralla kehittymistä.

Materiaalit

Löydät ohjelman materiaalit [Opehuone.fi-sivustolta](https://opehuone.fi) sekä toimialan verkkosivuilta. Opehuone-sivusto on käytettävissä Helsinki 1-verkon kautta Helsingin kaupungin työntekijöille.

opehuone.fi/pedagogiikka/teemat/kieli-ja-kulttuuriryhmat/

opehuone.fi/pedagogiikka/teemat/kieli-ja-kulttuuriryhmat/integration-och-sprak-och-kulturmedvetet-arbete/

Videomateriaali ja webinaarit on julkaistu kasvatuksen ja koulutuksen toimialan Youtube-kanavalla.

Lisätiedot

Projektipäällikkö Matleena Sierla, [matleena.sierla\(at\)hel.fi](mailto:matleena.sierla@hel.fi), puh. 09 310 22480.

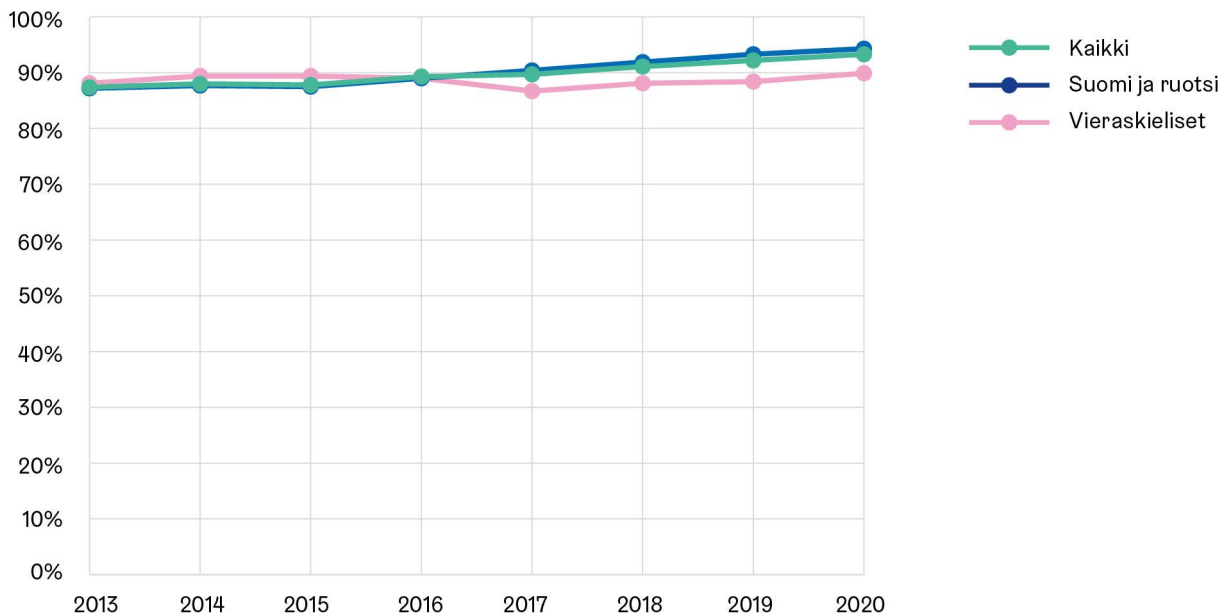
Make-ohjelman loppuraportin liite

Koonti ilmiöiden tilanteesta mittareiden valossa

3-6-vuotiaiden osallistuminen kunnan tai yksityisen järjestämään varhaiskasvatukseen äidinkielen mukaan ikäryhmittäin ja alueittain jaoteltuna

- helsinkiläiset vieraskieliset lapset osallistuvat kotimaankielisiä vähemmän varhaiskasvatukseen alle kolmevuotiaina, mutta kolmen ikävuoden jälkeen kehitys tasoittuu
- osallistumisaste ei eroa merkittävästi 3–6-vuotiaiden osalta äidinkielen mukaisesti tarkasteltuna viime vuosien aikana
- vieraskielisten osallistumisaste oli 3–6-vuotiailla 90 prosenttia ja suomen- ja ruotsinkielisillä 94 prosenttia.

Kunnan ja yksityisen järjestämään varhaiskasvatukseen osallistuneet äidinkielen mukaan 2020

Hoidossa olevien lasten määrä sekä tukea saaneiden lasten määrä on laskettu vuosittain joulukuun viimeisestä päivästä. Määrä on suhteutettu saman ajankohdan väestötietoon.

Lähde: Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala sekä Kela.

Ulkomaalaistaustaisten oppilaiden oppimistulokset kansallisista ja kansainvälisistä seurantatutkimuksista

Kansallisesti ja kaupunkitasolla puuttuu edelleen luotettava tapa seurata ulkomaalaistaustaisten oppijoiden oppimistuloksia. OECD-yliotanta on otettu viimeksi vuonna 2012 ja sen jälkeen tietoa PISA-tulosten osalta ei ole saatavissa. Sen vuoksi on tulkittava olemassa olevia seurantavälineitä ja niistä saatavia tietoja. Seurantavälineet mittavat joko opintojen tavoitteiden saavuttamista tai seuraavat yleisesti ikäluokan osaamisen kehittymistä.

Opetuksen tavoitteiden saavuttamista mitataan Karvin alkumittauksessa, jossa tarkastellaan S2-oppijoiden tilannetta matemaattisissa ja äidinkielen taidoissa läpi perusopetuksen. Ikäluokan yleistä osaamista tarkastellaan muun muassa lukuseulan avulla, joka antaa karkeaa tietoa lukutaidon kehittämisen tarpeesta.

- Vuoden 2018 1.-luokkalaisten lähtötasomittauksessa on valittu seurattavaksi äidinkielen ja matemaattisten taitojen kehittyminen läpi perusopetuksen
- Helsingin S2-oppilaat onnistuivat molempien kielellisten ja matemaattisten aiheiden arviointitehtävissä heikommin kuin Helsingin muut oppilaat mutta suurin piirtein saman tasoisesti kuin kansallisen otoksen S2-oppilaat
- Seurantatutkimuksessa ensimmäiseltä luokalta kolmannelle luokalle Helsingissä opiskelevien S2-oppilaiden osaaminen kehittyi matematiikassa ja äidinkielessä saman verran kuin muilla muun Suomen s2-oppilailla
- 7.-luokkalaisten englannin taidon tulkintatehtävissä S2-oppilaat suoriutuivat heikommin kuin muut oppilaat ja tuottamisen tehtävissä jonkin verran heikommin (2018 tulos)
- Eroa suhteessa kansallisen otoksen S2-oppijoihin englannin taidoissa ei ole.

Kotivanhempien suomen/ruotsin kielen koulutukseen osallistuvien suhteellinen määrä ja siitä jatkopoluille siirtyvien osuus

- vuosittain hakijoita suomen kielen koulutukseen on noin 330 henkilöä ja paikka voidaan vuosittain tarjota arviolta 50–60 prosentille hakijoista rahoituksen puitteissa
- opiskelupaikkoja on pystytty lisäämään 20 hengellä vuoteen 2017 verrattuna
- opiskelijapaikkoja 135 (tilanne 1.12.2021)
- Arbiksen osallistujia viisi vuonna 2017–2018 ja kahdeksan vuonna 2018–2019

- Lukuvuoden 2017-2018 opiskelleesta 104 opiskelijasta jatkoi (ohjatusti) seuraavasti
 - Kotivan jatkokursseilla 18 %
 - muille suomen kielen kursseille 14 %
 - ammatilliseen koulutukseen 10 %
 - korkeakouluun, yliopistoon 2 %
 - aikuisten perusopetukseen 4 %

Lisäksi

- ei aloittanut 16 %
- keskeytti 13 %
- äitiyslomalle 13 %
- työllistyi 5 %
- muutti pois Helsingistä 4 %
- muu tilanne 1 %

Lukuvuoden 2019-2020 opiskelleesta 99 opiskelijasta jatkoi (ohjatusti) seuraavasti

- Kotivan jatkokursseilla 26 %
- muille suomen kielen kursseille 21 %
- ammatilliseen koulutukseen 7 %
- aikuisten perusopetukseen 5 %
- korkeakouluun, yliopistoon 3 %

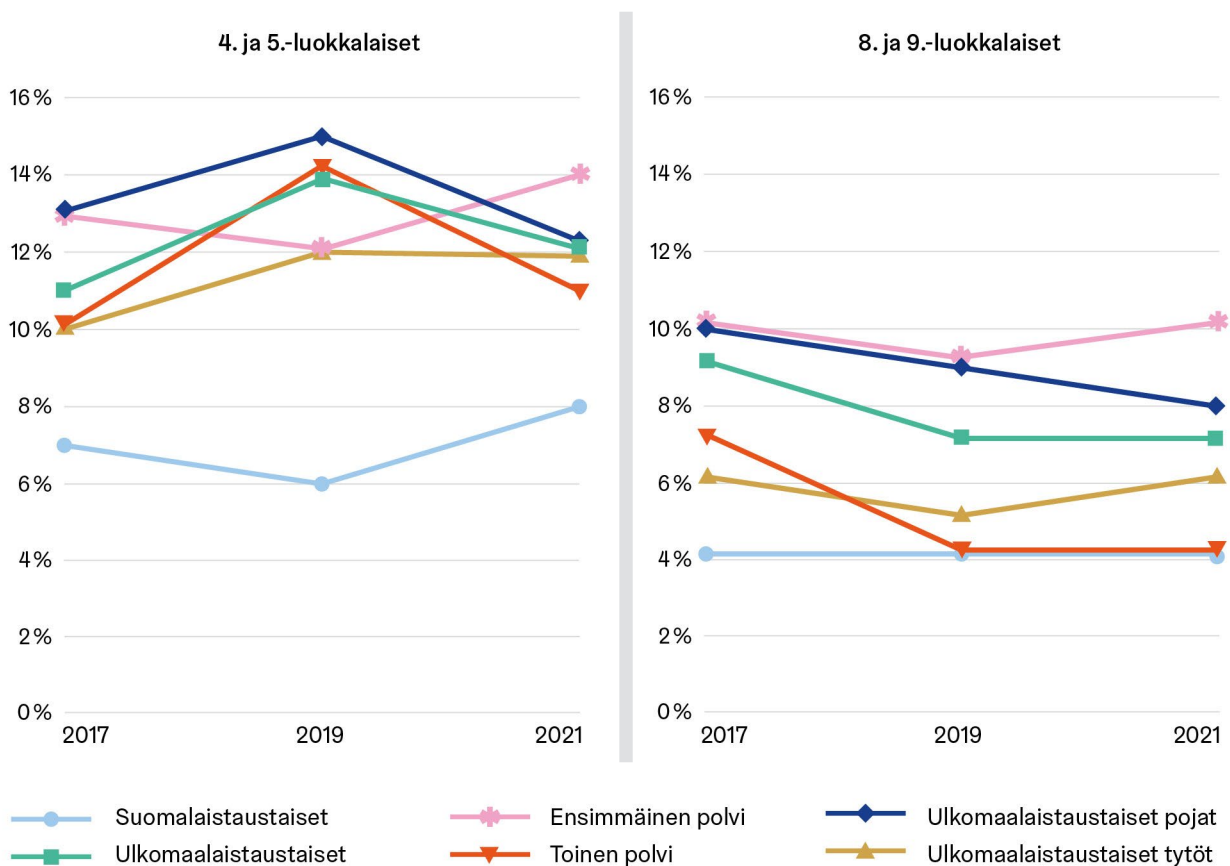
Lisäksi

- keskeytti 21 %
- äitiyslomalle 10 %
- työllistyi 6 %
- muutti pois Helsingistä 1 %.

Koulukiusaamista kokeneiden osuus ulkomaalaistaustaisista koululaisista, 4.,5., 8. ja 9.-vuosiluokkien oppilaista

- ulkomaalaistaustaisten lasten ja nuorten kokema koulukiusaaminen on edelleen yleisempää
- myönteistä kehitystä on tapahtunut vuosina 2017-2020 yläkoulussa, mutta alakoulussa tilanne on pysynyt samana

Koulukiusaamista kokeneiden osuus 4. ja 5. sekä 8. ja 9.-luokkalaisista syntyperän mukaan Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa

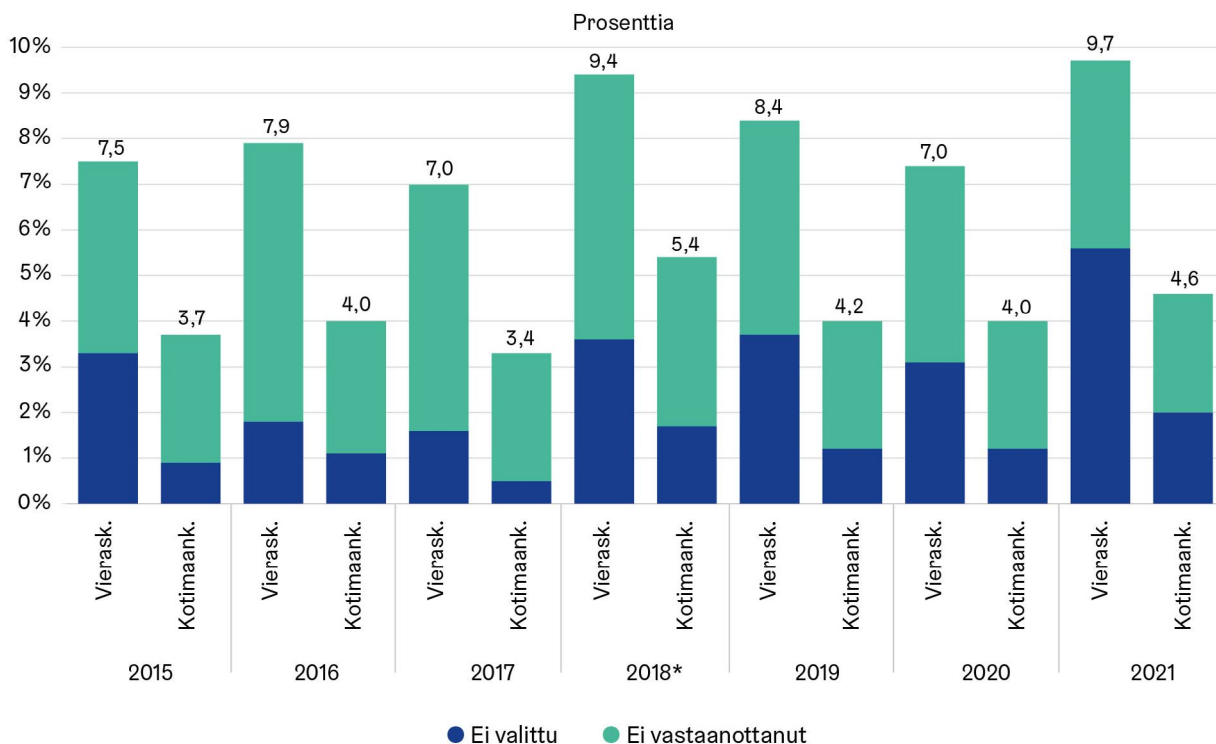

Lähde: Kouluterveyskyselyn 2017, 2019 ja 2021 Helsinki-aineisto, THL

Yhteishaussa ilman koulutuspaikkaa jääneiden osuus peruskoulun sijaintikunnan ja äidinkielen mukaan (ei-valitut ja ei-paikkaa vastaanottaneet)

- 2015-2021 aikajänteellä tarkasteltaessa vieraskieliset ovat heikommassa asemassa koulutuksen siirtymävaiheissa
- varsinkin perusopetuksen loppuvaiheessa maahan tulleiden tilanteeseen on edelleen syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Perusasteen jälkeisissä hauissa ilman koulutuspaikkaa jääneiden osuus kaikista hakeneista 9.-luokkalaisista äidinkielen mukaan

Sisältää ammatillisen ja lukio koulutuksen yhteishaun, valmistavan koulutuksen haun sekä ammatillisen erityisopetuksen haun sekä osan näiden lisähauista.

Peruskoulun Helsingissä päättäneet. 9. luokan hakuvuonna päättäneet alle 18-vuotiaat hakijat.

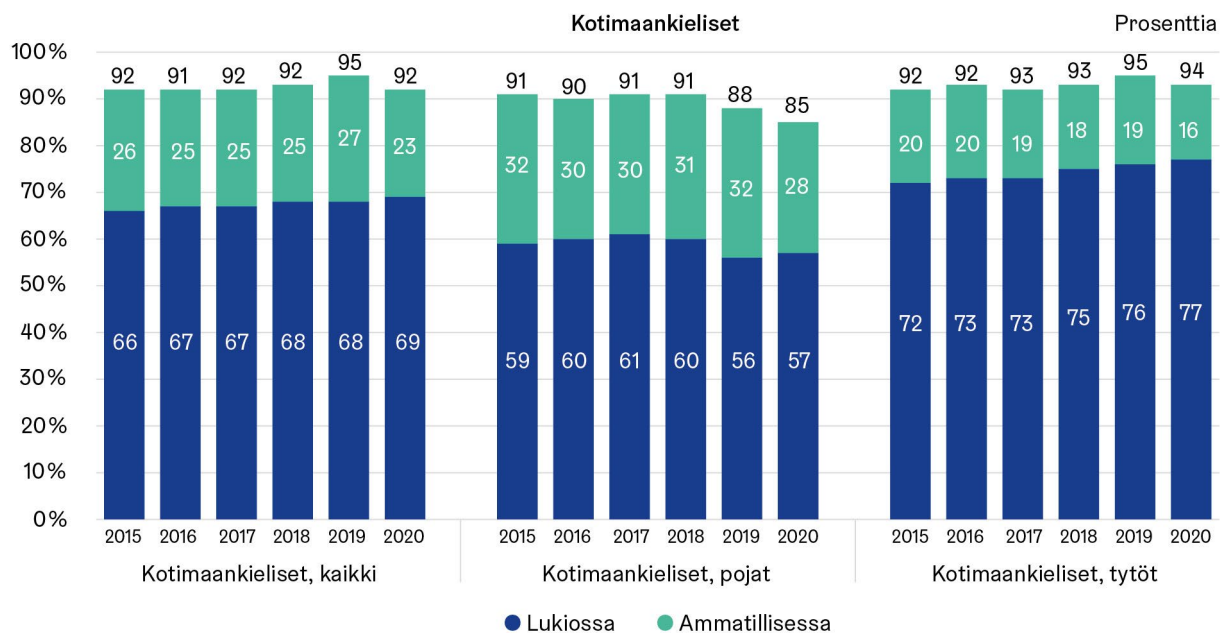
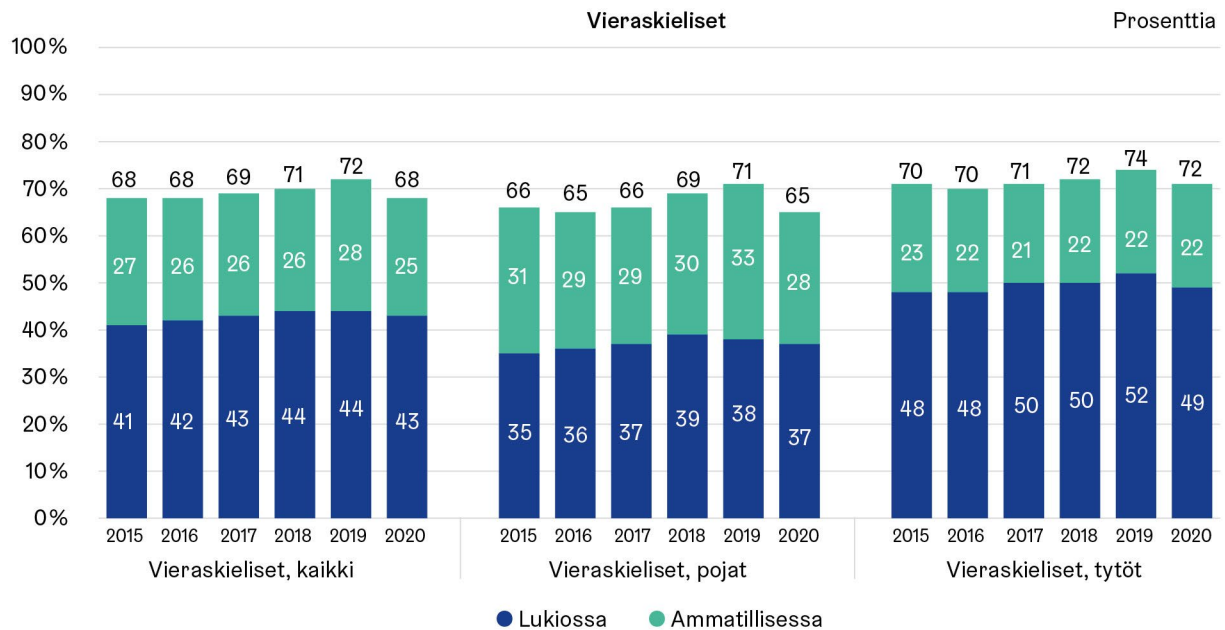
*Vuonna 2018 hauissa järjestelmä ei laskenut mukaan varasijoilta paikan saaneita valmistavassa koulutuksessa.

Lähde: Vipunen, Opetushallitus

Toisen asteen tutkintoa suorittavien 16–18-vuotiaiden osuus äidinkielen ja sukupuolen mukaan -lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus erikseen

- Helsingiläisten vieraskielisten nuorten osallistuminen toisen asteen tutkintoon johtavaan koulutukseen on kasvanut koko 2010-luvun. Vuonna 2010 vieraskielisistä 16–18-vuotiaista 53 prosenttia oli toisen asteen tutkintotavoitteisessa koulutuksessa, mutta vuonna 2020 jo 68 prosenttia
- vieraskielisten osallistuvuus on kasvanut sekä lukio- että ammatillisessa koulutuksessa, ja kasvua on ollut molemmilla sukupuolilla
- vieraskielisten osuuden kasvu on ollut lukiokoulutuksessa suurinta, mihin on osaltaan vaikuttanut toisen sukupolven osuuden kasvu.

Toisen asteen tutkintotavoitteisessa koulutuksessa olevien osuus helsinkiläisistä 16-18-vuotiaista äidinkielen mukaan

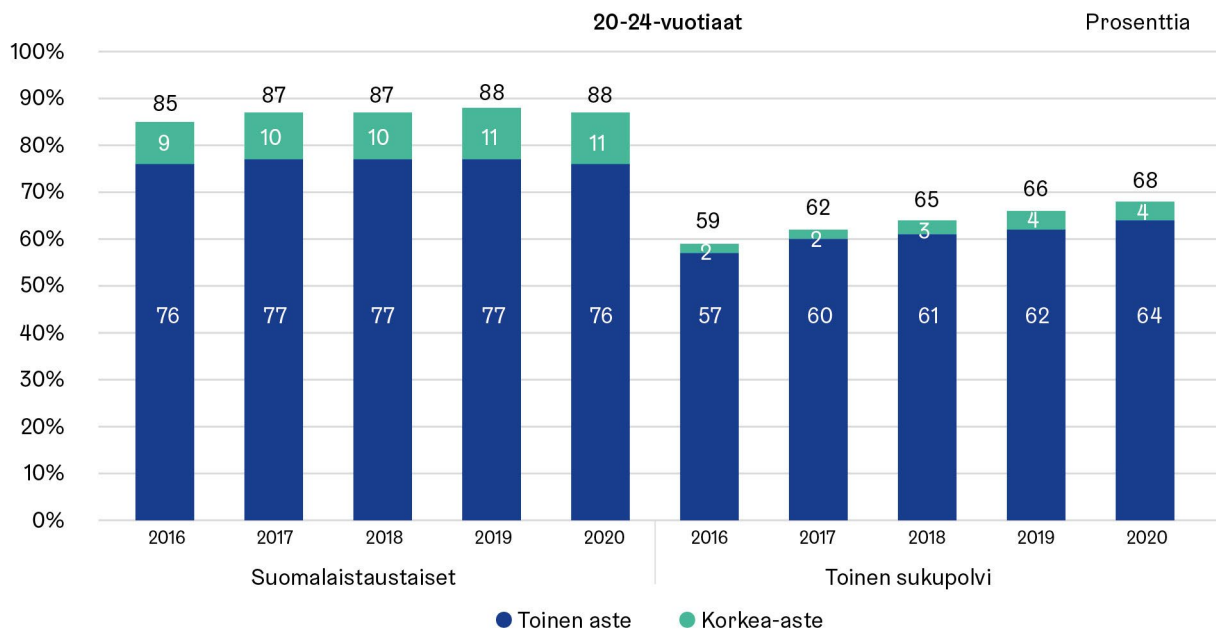
Toisen asteen koulutuksessa olevien 16-18-vuotiaiden kotikunnaltaan helsinkiläisten osuus kaikista 16-18-vuotiaista helsinkiläisistä. Lukio-opiskelijoiden määrä on vuosittain ajankohdasta 20.9. Vuoteen 2018 asti ammatillisen opiskelijoiden määrä on poikkileikkaus ajankohdasta 20.9., mutta vuodesta 2019 alkaen tieto on koko kalenterivuoden aikana kirjoilla olleista opiskelijoista. Näin ollen ammatillisen koulutuksen tiedot vuodesta 2019 alkaen eivät ole verrannollisia aiempaan. Väestömäärä on ajankohdasta 31.12.

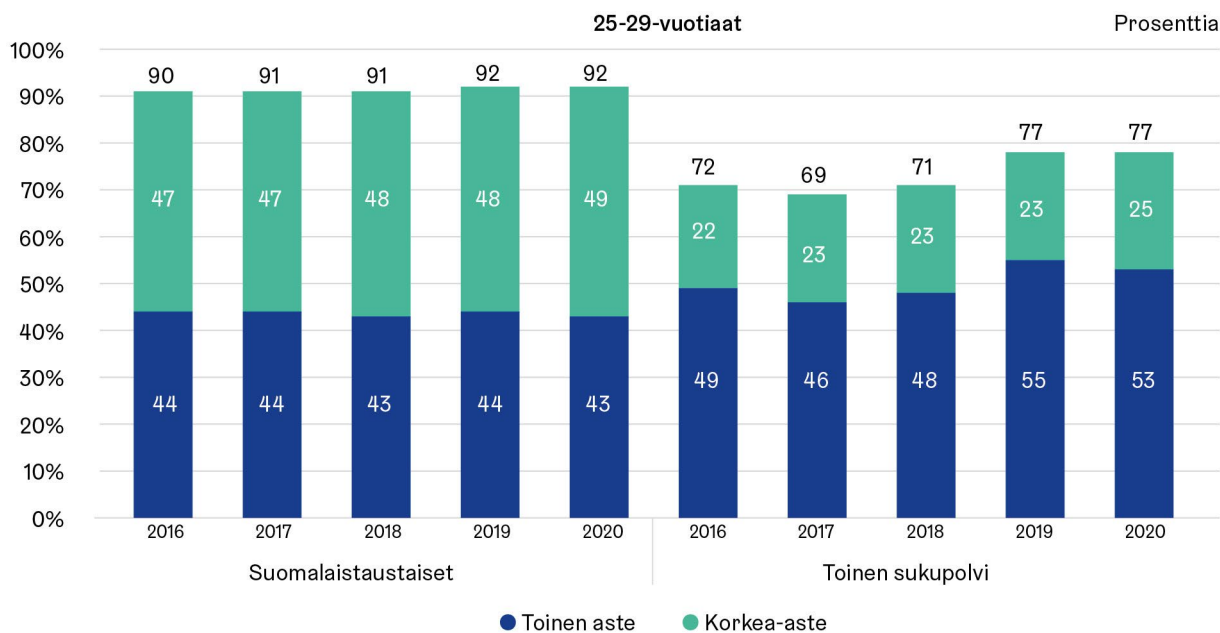
Lähde: Tilastokeskus ja Helsingin kaupunki

Suomalaistaustaisten ja maahanmuuton toisen sukupolven perusasteen jälkeisten tutkintojen suorittaneiden osuus väestöstä ikäluokan ja sukupuolen mukaan

- toisen sukupolven ulkomaalaistaustaisten 20-29-vuotiaiden koulutustaso on noussut vuosina 2016-2020
- edelleen toinen sukupolvi on suorittanut selvästi suomalaissyntyisiä vähemmän perusasteen jälkeisiä tutkintoja
- etenkin 20-24-vuotiaiden ikäluokassa toinen sukupolvi jää suomalaissyntyisistä jälkeen. 25-29-vuotiaissa ero kapenee. On huomioitava, että toinen sukupolvi on vielä pieni tässä ikäluokassa
- ulkomaalaistaustainen toinen sukupolvi suorittaa toisen asteen tutkintoja enemmän kuin korkea-asteen tutkintoja suhteessa suomalaissyntyisiin.

Suomalaistaustaisten ja maahanmuuton toisen sukupolven perusasteen jälkeisten tutkintojen suorittaneiden osuus väestöstä ikäluokan mukaan

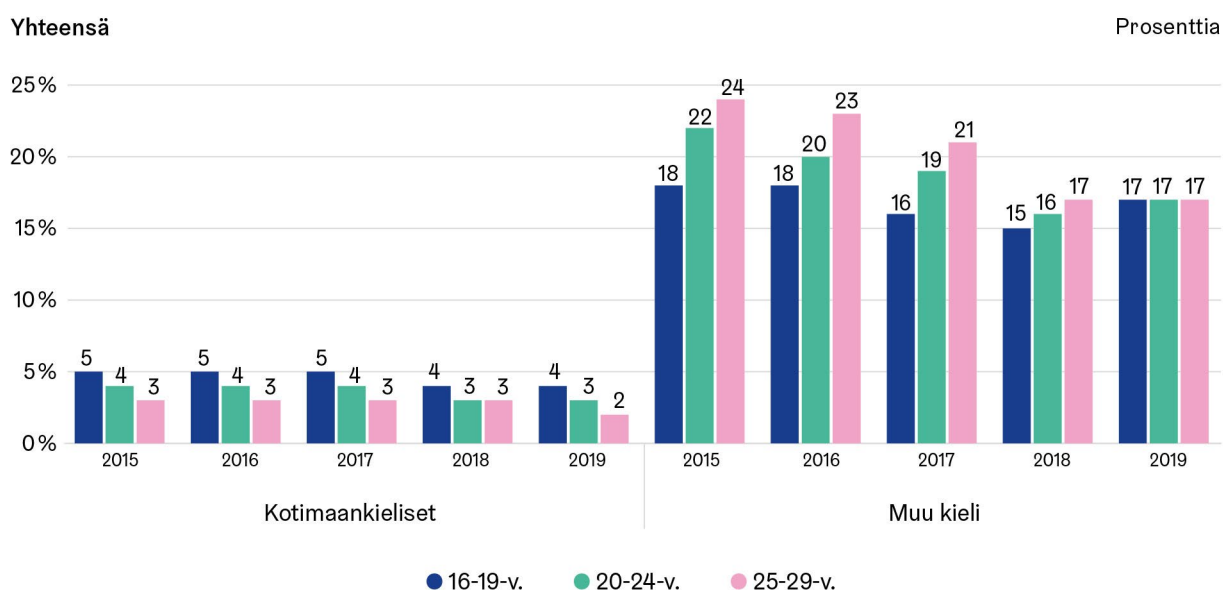

Suomalaistaustaisilla tarkoitetaan henkilöitä, joiden molemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on Suomessa syntynyt. Toisella sukupolvella tarkoitetaan henkilöitä, jotka ovat itse syntyneet Suomessa ja joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla.
Lähde: Tilastokeskus ja Helsingin kaupunki.

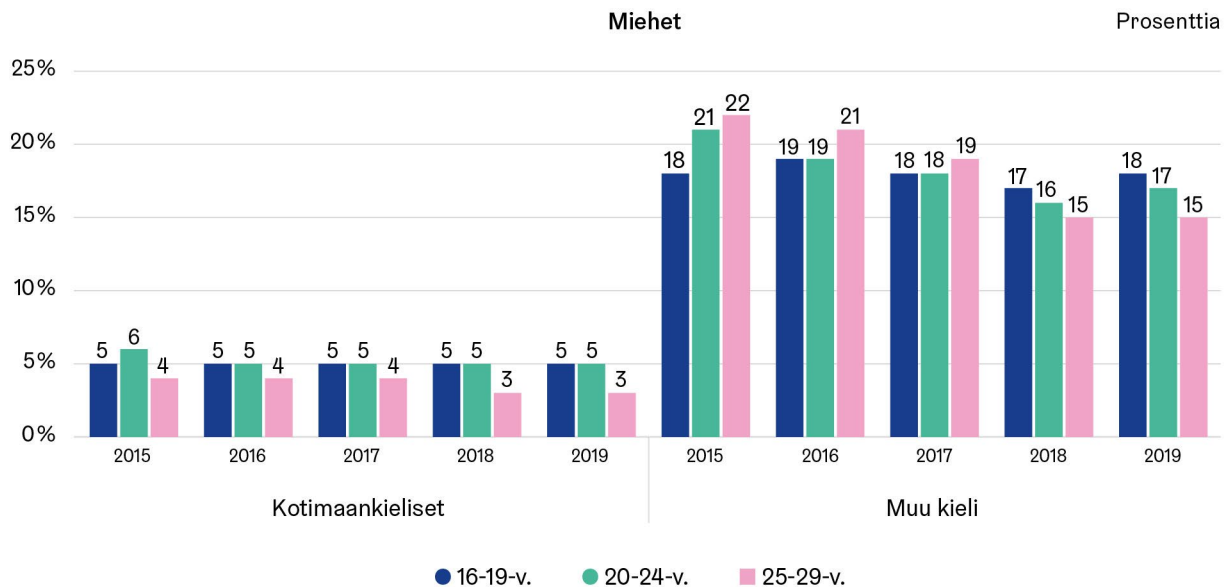
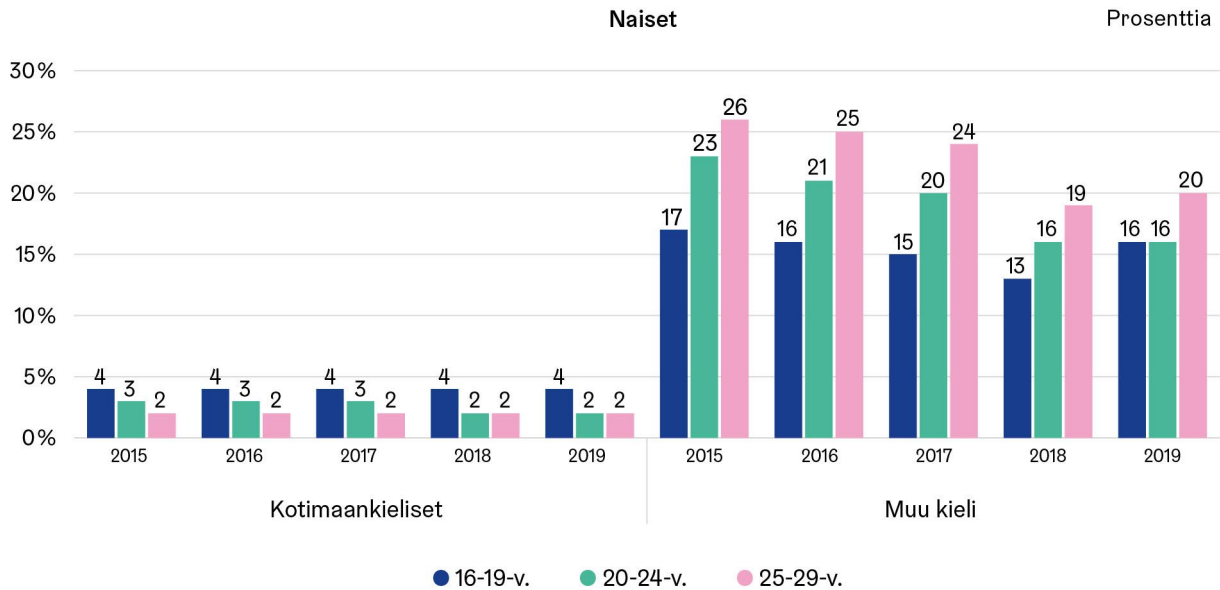
Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevat nuoret ikäluokittain äidinkielen ja sukupuolen mukaan

- alle 20-vuotiaiden työn ja koulutuksen ulkopuolisuus on laskenut 2010-luvun alkupuolella, mutta loppupuolella kehitys on jäänyt jumiin
- 20-29-vuotiaalla työn ja koulutuksen ulkopuolisuus on vähentynyt tasaisesti
- kotimaankielisillä ulkopuolisuus on yleisempää miehillä ja ulkomaalaistaustaisilla puolestaan naisilla.

Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien osuus helsinkiläisistä 16-29-vuotiasta äidinkielen mukaan

Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien osuus helsinkiläisistä 16-29-vuotiasta äidinkielen ja sukupuolen mukaan

Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevat nuoret käsittävät 16-29-vuotiaat vain peruskoulun suorittaneet työttömät ja työvoiman ulkopuoliset nuoret. Työvoiman ulkopuolisista nuorista tarkastelussa ovat ne, jotka eivät ole opiskelijoina, eläkeläisinä tai varusmiespalvelusta suorittamassa. Näiden koulutuksen ja työvoiman ulkopuolisten osuus on laskettu vastaavasta ikäluokasta.

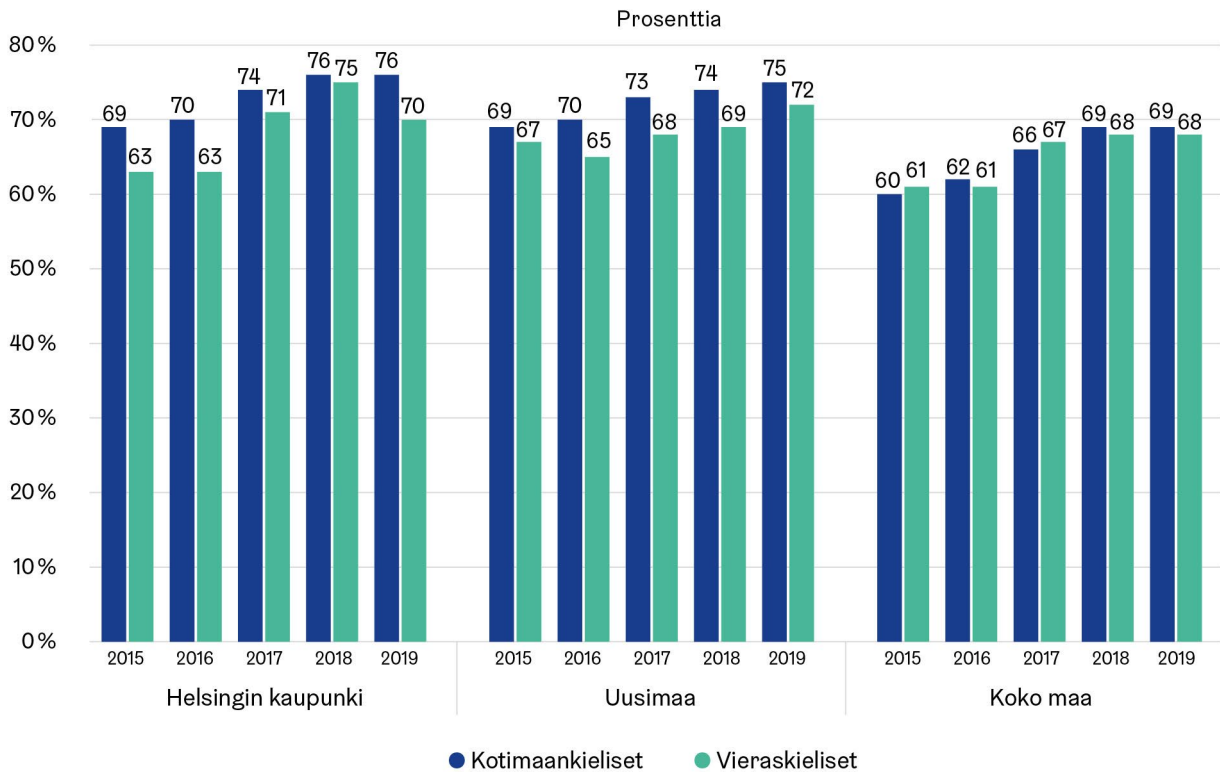
Tiedon luotettavuutta heikentää se, että vieraskielisillä saattaa olla ulkomailla suoritettu tutkinto, joka ei ole suomalaisessa tutkintorekisterissä, jolloin henkilö luokituu virheellisesti pelkän perusasteen koulutuksen suorittaneeksi. Joukossa saattaa myös olla henkilöitä, jotka ovat tosiasiaa muuttaneet maasta, mutta eivät ole tehneet muuttoilmoitusta.

Lähde: Tilastokeskus

Työllisten osuus tutkinnon suorittaneista vuosi tutkinnon suorittamisen jälkeen tutkinnon koulutuksen järjestäjän mukaan

- ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden työllisyyserot ovat pysyneet pieninä tarkastelujaksolla 2015-2029
- Uudenmaan maakunnan ja Helsingin työmarkkina-alueen parempi työllisyys näkyy myös vieraskielisten parempana työllisyytenä.

Ammatillisen perustutkinnon suorittaneista työllisten osuus vuosi valmistumisen jälkeen

Koulutuksen järjestäjän tai tutkinnon suoritusalueen mukaan. Maasta muuttaneet poistettu tarkastelusta.
Lähde: Vipunen, Opetushallitus

